

- *Sigorta fonlarının batması krizi derinleştirir*
- *Faiz dışı fazla hedefi saptı*
 - *2009 zor bir yıl olacak*
 - *Otomotiv üretimi yüzde 45 geriledi*

Ekonomik Rapor

Yayın Kurulu

Nail SANLI

Ali E. DOĞANOĞLU

Ahmet FETTAHOĞLU

Yıldız ÖZTÜRK

TÜRMOBBasın Yayın Dağıtım İşletmesi
tarafından yayınlanmaktadır

Yayın Türü : Yaygın süreli

Yönetim YeriGençlik Caddesi No:107
06570 Anıttepe - ANKARA
Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)
Fax: (0.312) 232 50 73
http: www.turmob.org.tr
e-mail:alid@turmob.org.tr**Baskı**Gurup Matbaacılık A.Ş.
İstanbul Yolu Trafo Karşısı
Varlık/ANKARA
Tel: (0.312) 384 73 44

Basım Tarihi : 09 Şubat 2009

Basım Yeri : Ankara

ISSN : 1307-6620

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı
Bilanço Dergisi'ne aittir.Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya
tamamı alıntı yapılamaz

Genişletici maliye politikası

Ekonomik kriz bir çok ekonomiyi durgunluğa itti. Yüksek oranlı ekonomik büyüme rakamları artık uzak bir hayal olarak görülüyor. En hızlı büyüme gösteren ekonomilerin başında yer alan Çin'de bile büyüme rakamları aşağı yönlü seyretmeye başladı. Rakamlar, ülkemizde de ekonomik büyümenin durduğunu gösteriyor.

Durgunluk ortamıyla mücadelenin çözüm reçetesini ise genişletici maliye politikası oluşturuyor. Talepteki büyük düşüş karşısında ekonominin maliye politikası ile canlandırılması ve genişletici maliye politikalarının harcamalara ve vergi indirimlerine odaklı olması en önemli reçete olarak karşımıza çıkıyor. Durgunluk dönemlerinde kamu harcamaları politikasının amacı ,ekonomide özel harcamalardaki yetersizliği telafi etmek olduğu halde, vergi indirimlerinin amacı, kullanılabilir kişisel gelirleri artırmak suretiyle özel tüketim ve yatırım harcamalarında bir artış sağlamaktır. Bu yolla ekonomik hayattaki daralmanın önlenmesi ve genişlemenin sağlanması planlanmaktadır. Bir çok ülke bu reçeteyi uygulamaya başladı.

Ülkemizde ise son günlerde ekonomi ile ilgili kesimlerin en çok konuştuğu ve tahmin yürüttüğü konu IMF oldu. Türkiye IMF'le anlaşmaya vardı mı? Anlaşmanın önündeki sorunlar çözüldü mü? IMF'le biran önce anlaşma yapılmasını isteyen kesimlerin demeçleri gazetelerde ön plana çıktı. Ancak IMF'le anlaşmaya karşı olanlar bu süreçte pek sesini duyuramadı.

IMF'in klasik uygulama reçetesi, bu krizi adeta derinleştirecek nitelikte. IMF'e yapılan temel eleştiriler, yapısal sorunlara gereken önemi göstermemesi, gerçek gelirleri azaltması, ekonomik büyümeye önem vermemesi, gelir dağılımında eşitsizliklere neden olması olarak ortaya çıkmakta. IMF reçetelerinde yer alan harcamaları kısma, vergi oranlarını artırma yöntemi bu krize yönelik çözüm olmaktan uzak bir yaklaşımdır.

Genişletici maliye politikası ile daraltıcı para politikasının optimal bileşimi oluşturulmalı ve uygulanmalıdır.

Dergimizin bu sayısında da ilgi ile okuyacağımızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik.

Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Başkan Yardımcısı

TÜRMOB Genel Başkanı Türker;

Sigorta fonlarının batması krizi derinleştirir

Yaşanan küresel krizin en tehlikeli noktasının sigorta fonları olduğunu açıklayan TÜRMOB Genel Başkanı Türker, sigorta fonları battığı takdirde, emekli maaşları ödenemeyecek, ekonomide kaos ortam yaşanacak dedi. Genel Başkan Türker, ekonomik krizin etkilerini azaltmaya yönelik çeşitli önerilerini de açıkladı.

TÜRMOB Genel Başkanı Dr. Masum Türker, İstanbul Yüksek Ticaret ve Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Mezunları Derneği Ankara Şubesi'nin düzenlediği "Dünyada ve Türkiye'de 2008 yılının ekonomik, sosyal ve siyasal yönden değerlendirilmesi, 2009 yılına genel bakış" paneli ile ATAÇAĞ oluşumu tarafından düzenlenen "Ekonomik Krizden Çıkış Yolları" konulu toplantıda krizin sebepleri ve krizin daha fazla zarar vermemesi için alınması gereken önlemler konusunda açıklamalarda bulundu.

TÜRMOB Genel Başkanı Masum Türker, yaşanan ekonomik krizle ilgili olarak, TÜRMOB olarak kriz merkezi oluşturduklarını belirtirken ciddi bir rapor hazırlamaya yönelik çalışmaların devam ettiğini söyledi.

Yaşanan küresel ekonomik krizin en tehlikeli noktasının sigorta fonlarıyla ilgili olacağını ifade eden Türker, "Asıl sigorta fonları battığında kıyamet kopacak, emekli maaşları ödenemeyecek" dedi. Siyasalere sosyal güvenlik reformunu durdurmaları çağrısında bulunan Türker, reformun nihai hedefi-

nin sosyal güvenliğin özelleştirilmesi ve özel sektöre devredilmesi olduğunu kaydetti.

Dünyada Pazar ekonomisinin tümüyle serbest bırakılmaması görüşünün tartışılmasına rağmen Türkiye'nin ulusal şirketlerinin satıldığını ve yatırım üretmesi gereken işletmelerin devredildiğini belirten Türker, IMF ile yürütülen görüşmeleri de eleştirdi. Türkiye'nin IMF ile anlaşma yapmasının halka, şirketlere hiçbir faydasının olmayacağını kaydeden Türker, anlaşmanın sadece cari açığın devam etmesi ve spekülörlerin başat rolü

oynamasına faydası olacağını söyledi.

Türkiye'de de ekonomik krize karşı Fransa'da alınan tedbirlerin benzeri tedbirlerin alınmasını öneren Türker, "mali disiplin kavramını artık açıklığa kavuşturmamız la-

zım" dedi. Türker "Bu kriz artık küresel finans krizi olarak anılmamalı. Reel sektör, yatırımlar birlikte ele alınmalı. Buna özel sektör öncülük etmez, hükümet öncülük etmeli, yatırım üreten yatırım planı devreye sokulmalı, devlet memura-

zam vermeli, tarım sektörü sübvansiyonlarla desteklenmeli, emekli maaşları yükseltilmeli" dedi.

Türker, krizin Türk ekonomisinde yarattığı olumsuzlukların ortadan kaldırılması için öncelikle zordurumdaki şirketlerin batmasını önleyecek bir mekanizma oluşturulması gerektiğini söyledi.

Bu amaçla hemen bir fon kurulmasını ve fon kaynaklarıyla zordurumdaki şirketlere ortak olunmasını öneren Türker, "Zor durumdaki şirkete el konularak, şirket yürütülecek, batırılmayacak. 2001'de biz bunu yapmadık. O tarihte zordurumdaki bankalar için ihtiyaç duyulan para 16 milyar dolardı. 16 milyar doları bankalara koyup onlara ortak olsaydık, eski sahipleri işlerini yürütür, diğer şirketlerini çalıştırarak sıkıntılı dönem aşıları. Bunu Japonya yaptı, ama biz yapamadık" dedi.

Mevcut ortamda Türkiye'nin mutlak surette talebi canlandırması gerektiğini de ifade eden Masum Türker, krize karşı diğer çıkış yollarını da şöyle sıraladı:

Kamuda harcama disiplininin yeniden gözden geçirilmesi gerekir. Türkiye'de örneğin belli sektörlerin devlet eliyle desteklenmesi gerekir. Bu konuda Maliye Bakanlığı'nın krize yönelik kamuoyuna açıklanan aldığı bütün kararları eğer uygularlarsa, ama içinde başka birşey yoksa. Çünkü bize hep güzel tarafı gösteriliyor, altta neler gittiğini göremiyoruz, eğer varsa

hepsi bu krizin çözümünü kolaylaştırıcı ortam yaratır.

Mesela şirketlerin birleşmesi, aynı şahısa ait iki şirket var, birisi kar ediyor diğeri zarardaysa bunu birleştirmek. Ama bir tane var ki, Maliye Bakanlığı, e icra yoluyla bankalarda icra takibatlarına dikkat etmesi ve bu uygulamayı gözden geçirmesi gerekir.

Maliye Bakanlığı, desin ki işadamlarımıza elde ettiğiniz gelirlerin vergisini beyan edin, ama 6 ay sonra ödemeye başlayın. Desin ki sigorta ile beraber ey işadamları çalıştırdığımız personelin vergi ve sigorta keseneklerini bildirin, ama işçi çıkartmadığınız takdirde size bir yıl süre tanıyorum desin. Peki

sigorta primlerini ödemezsek emekli maaşını nasıl ödeyeceğiz? İşte orada işsizlik sigortasından geçici olarak maaşları karşılamak üzere o kadar para aktarınız.

Hani işadamları diyorlar ya bize kredi verilsin, hayır size kredi verilmesin, siz hiç işçi çıkartmayın vergi ve sigorta paranızı devlet ödesin, bir yıl sonra siz bu parayı işsizlik sigortasına sıfır faizle ödeyin. Bunu yaptığımız zaman hem girişimcilerimizin devam etmesini sağlarız. Hem de insanlarımızın işsiz kalmasını engelleriz.

Ekonomik kriz, yani bunalımın, buhranın aşılmasında ekonomik ticaretin devamlılığını sağlamamız lazım. Sağlamak için önce tüketen

bulmalıyız. Ama tüketenin cebine borç para değil, reel gelir koymalıyız. Bu reel geliri koyduğumuz da, tüketilen mal yabancı para olması için Türkiye’de Türk parası gerçek değerini bulmalı, yani çok değerliliğini artık kaldırmalıyız ki ithalat düşsün, Türkiye’de üretim artsın ve bu konuda da ilk etapta maaşlara ve emekli maaşlarına özellikle zam yapmalıyız, tarım sektörünü çok hızlı bir şekilde desteklemeliyiz.

Maliye politikaları gevşetilmeli. Bu bütçe, krizden çıkmak için iyi bir bütçedir. Ancak yerel seçimlerde başarılı olmanın aracı olarak görülmemeli.

Faiz dışı fazla hedefi saptı

2008 yılında merkezi yönetim bütçe giderleri 225 milyar 967 milyon, gelirleri 208 milyar 898 milyon TL olarak gerçekleşti. Ekonomik krizin etkileri yılın son aylarında bütçeye yansdı. Yılın son dönemlerinde tüketim dayalı vergi gelirleri beklentilerin altında kaldı. Faiz dışı fazla da 33 milyar 592 milyon TL ile hedefin 4.4 milyar TL altında kaldı.

2008 yılı merkezi yönetim bütçe gerçekleştirmeleri Maliye Bakanlığı tarafından açıklandı. Buna göre 2008 yılında merkezi yönetim bütçe giderleri önceki yıla göre yüzde 10.7 artarak 225 milyar 967 milyon, gelirler ise yüzde 9.7 artışla 208 milyar 898 milyon TL olarak gerçekleşti. Hem bütçe geliri hem de gideri hedefi aştı. 2008 yılında bütçe gelirlerinin 222 milyar 553 milyon, giderlerinin de 204 milyar 556 milyon TL olması hedeflenmişti.

2008 yılında faiz hariç bütçe giderleri 175 milyar 306 milyon, vergi gelirleri 168 milyar 87 milyon TL

olarak gerçekleşti. 2008 yılında merkezi yönetim bütçe açığı 17 milyar 69 milyon lira ile yıllık hedefin 928 milyon, faiz dışı fazla ise 33 milyar 592 milyon TL ile hedefin 4 milyar 411 milyon TL altında kaldı.

Yılın tümünde 17 milyar 997 milyon TL olarak öngörülen bütçe açığı ise 17 milyar 69 milyon TL'de kaldı. Önceki yıla göre yüzde 24.5 gerileyen bütçe açığı başlangıç hedefinin de 928 milyon lira altında gerçekleşti.

Faiz dışı bütçe fazlası önceki yıla göre yüzde 4.1 azalarak 33 milyar

592 milyon TL oldu. Söz konusu fazla 2008 yılı hedefinin 4 milyar 411 milyon TL altında kaldı. 2008 yılı için 38 milyar 3 milyon TL faiz dışı fazla hedeflenmişti.

Geçen yıl 225 milyar 967 milyon TL olarak gerçekleşen merkezi yönetim bütçe harcamalarının 175 milyar 306 milyon lirasını faiz dışı harcamalar, 50 milyar 661 milyon TL'sini ise faiz ödemeleri oluşturdu. Faiz dışı harcamalarda önceki yıla göre yüzde 12.9 artış yaşanırken, faiz ödemelerindeki artış yüzde 3.9'da kaldı. Yılın tümü için 166 milyar 553 milyon TL olarak öngörülen faiz dışı harcamalar bu he-

defi 9.2 milyar TL aşarken, faiz ödemelerin yıl hedefinin 5.4 milyar TL altında kaldı.

2008 yılında merkezi yönetim bütçe harcamaları kapsamında personel giderleri, 2007 yılına göre yüzde 12,1 artış göstererek 48 milyar 825 milyon TL oldu ve personel giderleri için bütçede öngörülen

ödeneğin yüzde 100,3'ü bu dönemde kullanıldı.

Sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri ise 2007 yılına göre yüzde 10,3 artışla 6 milyar 402 milyon TL oldu. Bu amaçla bütçede öngörülen 6 milyar 405 milyon TL ödeneğin yüzde 99,9'u kullanıldı.

2007 yılında 22 milyar 258 milyon TL olarak gerçekleşen mal ve hizmet alım giderleri, 2008 yılında yüzde 7,6 artarak 23 milyar 941 milyon TL oldu.

Merkezi yönetim bütçesi sağlık giderleri, önceki yıla göre yüzde 2,1 artarak 6 milyar 764 milyon TL'ye çıktı. Bu kapsamda, kamu personelinin tedavi ve ilaç gideri 2 milyar 733 milyon TL, yeşil kartlıların tedavi ve ilaç giderleri ise 4 milyar 31 milyon TL oldu. Kamu personelinin tedavi ve ilaç giderleri 2007 yılına göre yüzde 0,8 artarken; yeşil kartlıların tedavi ve ilaç giderleri ise 2007 yılına göre yüzde 3 artış gösterdi.

2008 yılında cari transferler, 2007 yılına göre yüzde 10,8 artışla 70 milyar 116 milyon TL olarak gerçekleşti. 2007 yılında 33 milyar 63 milyon TL olan sağlık, emeklilik ve sosyal yardım giderleri, 2008 yılında yüzde 6,3 artarak 35 milyar 133 milyon TL oldu. Bu kapsamda, finansman açığı için Sosyal Güvenlik Kurumu'na 2007 yılına göre yüzde 0.1 oranındaki artışla 25 milyar 850 milyon TL transfer yapıldı.

Cari transferler içindeki tarımsal destekleme ödemeleri 2007'ye göre yüzde 4,6 artarak 5 milyar 809 milyon TL; mahalli idare payları ise yüzde 19,1 artarak 15 milyar

829 milyon TL olarak gerçekleşti. Yatırım harcamaları kapsamında 2007 yılında 13 milyar 3 milyon TL olan sermaye giderleri, 2008 yılında yüzde 41.8 artışla 18 milyar 441 milyon TL olarak gerçekleşti. Sermaye giderlerindeki artışın en önemli nedenlerinden birisi GAP bölgesinde yapılan yatırım harcamaları oldu.

Ayrıca 4046 sayılı Kanunun geçici 23'üncü maddesi çerçevesinde elde edilen gelirlerden yıl içinde ödenek kaydı yapılarak Yüksek Planlama Kurulu kararıyla belirlenen başta ulaştırma yatırımları olmak üzere, bölgesel kalkınma ve enerji alanlarında yapılan yatırımların da sermaye giderlerinin artışında önemli bir rolü oldu.

2008 yılında sermaye transferleri, 2007'deki 3 milyar 542 milyon TL'lik gerçekleşmeye göre yüzde 10,4 azalışla 3 milyar 173 milyon TL'ye geriledi.

Borç verme kalemi 2008 yılında, yüzde 14.7 artarak 4 milyar 411 milyon TL oldu.

2008'de yüzde 9,7 artışla 208 milyar 898 milyon YTL'ye yükselen merkezi yönetim bütçe gelirlerinin 168 milyar 87 milyon lirasını vergi tahsilatı oluşturdu. Vergi gelirleri önceki yılki 152 milyar 835 milyon TL'lik hacme göre yüzde 10 artış kaydetti.

Genel bütçe vergi dışı diğer gelirleri 2007'ye göre yüzde 8,6 artarak 34 milyar 703 milyon TL oldu. 2008 yılında özel bütçeli idarelerin öz gelirleri yüzde 10 ve düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri ise yüzde 9,7 artış gösterdi.

2008 yılında tahsilat gelir vergisinde yüzde 10,4, kurumlar vergisinde yüzde 22,9, banka ve sigorta muameleleri vergisinde yüzde 17,3, ithalde alınan KDV'de yüzde 13,1 özel tüketim vergisinde yüzde 7, damga vergisinde yüzde 8,3,

harçlarda yüzde 6,3 ve diğer vergilerde yüzde 10,9 oranında artış gösterdi. Maliye Bakanlığı'nın 2008 bütçe gerçekleştirmeleriyle ilgili değerlendirmesinde, küresel ekonomideki dalgalanma ve yavaşlamaya rağmen 2008 yılında da mali disipline devam edildiği, 17 milyar 997 milyon TL olarak öngörülen bütçe açığının 17 milyar 69 milyon TL ile hedefin yüzde 5,2 altında tutulduğu ifade edildi.

2008'in ikinci yarısından itibaren küresel ekonomide meydana gelen daralmaya bağlı olarak Türkiye ekonomisinde de bir yavaşlama eğilimine girildiğine işaret edilen değerlendirmede, bu durumun bütçe gelir gerçekleştirmelerine de yansıtıldığı belirtildi. Özellikle cari dönem ekonomik gelişmelerine daha duyarlı olan dolaylı vergilerde bu durum daha belirgin şekilde görüldüğü açıklandı.

Merkezi yönetim bütçe gerçekleştirmeleri (Milyon TL)

	2008 Yılı	2007	Hedef	Gerçekl. Değ.(%)
Bütçe giderleri	204.068	222.553	225.967	10.7
Faiz hariç harcama	155.315	166.553	175.306	12.9
Faiz ödemesi	48.753	56.000	50.661	3.9
Bütçe gelirleri	190.360	204.556	208.898	9.7
Bütçe dengesi	-13.708	-17.997	-17.069	-24.5
Faiz dışı denge	35.045	38.003	33.592	-4.1

Geciken önlemler ekonomik krizleri derinleştiriyor

Krizle yönelik alınacak önlemlerin gecikmesi endişeleri artırırken krizin derinleşmesine imkan sağlıyor. Türkiye'nin, genişletici bir mali politikayla yurtiçi üretime dönük, iç tüketim talebinin ve kamu kesimi alt yapı yatırımlarının yükseltilmesi, tekrar büyüme sürecine girilmesi ve işsizlik haddinin düşürülebilmesi için başta gelen bir politika aracı olarak görülebilir. Küresel kriz koşullarında daralan dış talebi görece olarak canlandırmaya yönelik olarak rekabet gücünü arttıracak mikro ve makro düzeyde önlemlerin artan önemini göz ardı edilmemesi gerekiyor.

Büyük Ekonomik Buhrandan (1929) buyana yaşanmış olan tüm finansal krizlerin ortaya koymuş olduğu en önemli gerçek vakit geçirilmeksizin harekete geçmek, finansal kesimde yaşanan sıkışıklığa karşı kararlı ve kapsamlı bir eylem planını uygulamaya koymaktır. Krizle karşılaşıldığında yapılması gereken öncelikli iş, içinde bulunulan genel durum dışında uygulanmasına ihtiyaç duyulmayacak olan sıra dışı önlemlerin kullanımını da içere-

bilecek şekilde, bir an önce yangının kontrol altına alınması, söndürülmesidir. Zira Büyük Buhran, 1929 yılının Ekim ayında New York Borsasının çöküşünün ardından, ekonomi politikasını yönlendirenlerin; kredi hacminin daha da daralmasına, yüzlerce bankanın daha batmasına ve krizin, daralan üretim hacmi-tırmanan işsizlik ve düşen gelir düzeyi-azalan talep ve üretim hacmi-artan işsizlik ve yoksulluk zinciriyle kendi kendini besleyen bir süreç içine girmesine

neden olan, o günlerin bilinen ekonomi politikalarını uygulamalarıyla "Büyük Buhran" niteliğini kazanmıştır. Gerçekten Milton Friedman ve Anna Jacopson Schwartz tarafından saptandığı gibi Büyük Buhran Amerikan Borsasının çökmesi sonucu değil, banka iflasları sonucu kredi hacminin daralması nedeniyle çıkmış ve küresel bir krize dönüşmüştür. Kredi sıkışıklığı Borsanın çöküşünden birkaç ay önce önemli sayıda bankanın kredi işlemlerini kesmeleri ile ortaya çık-

miş ve 1930 yılının sonlarında 608 bankanın batmasıyla doruk noktasına çıkmıştı. [1]

Friedman ve Schwartz tarafından işaret edildiği gibi, Amerikan Merkez Bankası FED, faiz hadlerini düşürmek, bankalara borç vermek ve piyasadan senet satın almak (açık piyasa işlemleri) suretiyle krizi hafifletebilirdi. Halbuki tam tersini yapıp, bankalara sağladığı kredi olanaklarını kısırak krizin daha da derinleşmesine neden olmuştur. Bu yaklaşım daha çok sayıda bankanın likidite temini amacıyla varlık satışına yönelmelerine, bono fiyatlarının daha da düşmesine ve banka bilançolarının daha da bozulmasına yol açmıştır.

Amerikan bankacılık sektöründe ikinci çöküş 1931 yılının Şubat-Eylül döneminde yaşandı, ticaret bankalarının mevduat hacmi yüzde 9 oranında daraldı ve 1932 yılının Ocak ayına kadar olan dönemde 1860 banka daha battı. Yoğun baskılar karşısında FED ancak 1931 yılının Nisan ayında büyük çaplı bono alımlarıyla açık piyasa işlemlerine girişti. Ancak çok geç kalınmıştı. Amerikan hazinesi de krizin “Büyük Buhran”a dönüşmesinde üzerine düşeni yapmıştı. Zira o zamanlar geleneksel mali yaklaşım, kriz dönemlerinde bütçenin, icabında sosyal harcamaların kısılması ve vergilerin arttırılması yoluyla denkliğinin korunmasını öngörüyordu. Sonuçta 1929-1932 döneminde Amerikan gayrisafi yurtiçi hasılası yaklaşık yüzde 30 oranında düşerken, işsizlik haddi yüzde

3’ten, yüzde 24.9’a yükseldi ve işsizlik 1931- 1940 yıllarını kapsayan on yıllık dönemde ortalama yüzde 18.8 gibi çok yüksek bir düzeyde seyrederek önemli toplumsal sıkıntılara neden oldu.

Krizle karşı karşıya kalındığında gerekli önlemleri zamanında alma-

çok düşük düzeylerde seyretmesinde başta gelen nedenlerden birini oluşturdu.

Başgösteren finansal ya da reel kesim krizlerine zamanında ve kapsamlı bir müdahalenin nasıl etkili olabileceği alanında bir örneği ise 90’lı yılların başında İskandinav ül-

manın, krizin kapsama alanı, derinliği ve süresi üzerindeki önemli olumsuz etkisini yansıtan bir diğer tarihi deneyim 90’lı yıllarda Japonya’da yaşandı.[2] Konut ve menkul kıymet fiyatları üzerinde oluşmuş olan köpüğün, aşırı şişkinliğin patlamasının banka ve şirketlerin bilançoları üzerinde yaratmış olduğu olumsuz etki uzun yıllar ihmal edilerek, gerekli önlemler alınmadı ve bu yaklaşım, yaklaşık on yıl boyunca Japonya’da büyüme hızının

keleri bankacılık kesiminde yaşanan kriz oluşturmuştur ki, bu müdahale keskin bir ekonomik daralmanın ertesinde güçlü bir ekonomik büyüme için gerekli ortamın oluşmasını sağlamıştır.

Geçmişte yaşanmış olan krizlerin yönetiminden alınması gereken bir diğer ders ise, alınmakta olan parasal önlemlere paralel olarak makroekonomik mali destek sağlanmasının taşıdığı önemdir. Parasal önlemler hernekadar tüketim ve yatırı-

rım talebinin canlandırılmasında rol oynarlarsa da, esas itibarıyla finansal kesimde ortaya çıkan işlevsel bozuklukları gidermeye yöneliktirler. Buna karşılık mali tedbirler bir taraftan reel ekonominin güçlü biçimde idame ettirilmesinde önemli bir rol oynarken, reel kesim ile finansal sektör arasında kriz nedeniyle oluşmuş olan olumsuz etkileşimi de hafifletirler. Ancak bu noktada Merkez Bankası Başkanı Durmuş Yılmaz'ın 27 Aralık 2008 tarihinde yapılan "Küresel Bunalım ve Türkiye Ekonomisi" başlıklı Çalıştayda yapmış olduğu konuşmada önemle vurguladığı gibi, alınacak mali önlemlerin; kamu borç yükünün sürdürülebilirliğine hanel getirmemesine, kamu borç stoku üzerindeki risk priminde ve reel faizlerde bir yükselişe ve diğer taraftan özel sektörün kullanabileceği kredi olanaklarında bir daralmaya neden olmamasına büyük ve ön planda bir önem verilmesi gerekmektedir.[3] Aksi halde kamu harcamalarının arttırılması veya özel sektöre kamu kaynaklı doğrudan kredi sağlanması şeklindeki genişleyici mali politikalar ekonomik faaliyet hacmi üzerinde daraltıcı bir etki gösterebilir. Bunun yanı sıra büyük cari açık veren ve dış borç yükü giderek kabaran Türkiye gibi ülkelerde alınacak önlemlerin ara ve son ürün şeklinde ithal mallarına olan talebi kamçılamasından özenle sakınılmalıdır. Küresel kriz koşullarında daralan dış talebi gö-

reli olarak canlandırmaya yönelik olarak rekabet gücünü arttıracak mikro ve makro düzeyde önlemlerin artan önemi göz ardı edilmemelidir.

Gelişmiş ülkelerin finans piyasalarında 2007 yılı ortasında likidite sıkışıklığı şeklinde baş gösteren ve 2008 yılı Ağustos ayında ABD 'subprime mortgage' piyasasında yaşanan iflaslarla keskin bir tırmanma içine giren ve Amerikan Lehman Brothers yatırım bankasının iflasıyla yeni bir boyut kazanan kriz, etkisini gelişmekte olan ülkeler üzerinde de göstermiştir. Likidite sıkışıklığı ve artan risk algılamaları sonucu gelişmekte olan ülkelerden hızlı bir sermaye çıkışı gözlemlenmiş, düşen dış talep bu ülkelerin ihracat hacimlerini ve üretim düzeylerini olumsuz biçimde etkilemiştir. Ülkemizde de, likidite elverişliliği ve dış talep daralmasına bağlı ihracat ve sanayi sektörü üretim düşüşü ve bunun işsizlik haddi, gelir düzeyi, tüketici güven duygusu ve beklentiler üzerindeki olumsuz yansımaları ile karşı karşıya kalınmıştır. Azalan likidite ve risk primi ile faiz farklarının artışı geçmiş yakın dönemde yoğun biçimde dış borçlanmaya gitmiş olan şirketleri olumsuz biçimde etkilerken, bankaların kredilendirmede daha seçici ve ihtiyatlı bir tutum takınmaları, şirketleri, azalan taleple birlikte üretim düzeylerini düşürmeye ve istihdam hacimlerini daraltmaya zorlamıştır. Bu or-

tamda Merkez Bankası, finansal koşullarda ortaya çıkan ileri düzeydeki sıkışılmayı bertaraf etmek amacıyla kısa vadeli faiz oranlarında Kasım ve Aralık aylarında toplam 175 baz puan ve Ocak 2009 ayında da 200 baz puan olmak üzere, toplam 375 baz puanlık indirim gitmiş, çeşitli önlemlerle piyasa fonlayarak likidite sağlamıştır

2001 yılı krizindeki koşulların aksine küresel kriz nedeniyle, Türk lirasının değer kaybı veya azalan reel ücretler yoluyla ihracat ürünlerine olan dış talebi arttırmak fazla olanaklı gözükmemektedir. İç talebin arttırılması ise ara mal ve mamul ithalatı talebini arttırmak suretiyle esasen GSYH'ya olan oranı zaten yüksek olan cari işlemler açığı ve dış borç stokunu yükseltecektir. Dolayısıyla genişletici bir mali politikayla yurtiçi üretime dönük iç tüketim talebinin ve kamu kesimi alt yapı yatırımlarının yükseltilmesi, tekrar büyüme sürecine girilmesi ve işsizlik haddinin düşürülebilmesi için başta gelen bir politika aracı olarak görülebilir. Ancak ekonomik yavaşlama sonucu vergi gelirlerinde meydana gelebilecek bir azalma ile birlikte maliye politikasının genişletilmesi de kamu borç yükünü ve reel faizleri yukarı çekeceği cihetle, ayrıca yapılacak bir IMF Stand-by anlaşmasının getireceği kısıtlamalar nedeniyle not edilmesi gereken bir zorluk sergilemektedir.

[1] Time, 13 Ekim 2008, S. 20.

[2] IMF, Finance and Development, Aralık 2008, S. 18.

[3] www.tcmb.gov.tr

Krizle karşı 14 farklı tedbir

TEPAV yayımladığı değerlendirme notunda, küresel finans krizinin etkilerine karşı 41 ülkede alınan 14 politika tedbirlerini mercek altına aldı. Bankacılık sektörüne ilişkin düzenlemeler ile para politikası ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği içinde hayata geçirilen politika tedbirlerinin ele alındığı notta, incelenen ülkelerin krizle ilgili olarak öne çıkan makroekonomik göstergelerine de yer verildi.

Türkiye Ekonomik Politikalar Araştırma Vakfı (TEPAV) küresel finans krizinde ülkelerin politika deneyimlerini saptamaya yönelik bir çalışma gerçekleştirdi. TEPAV tarafından yayınlanan değerlendirme notunda, ülkelerin politika tedbirlerinin makroekonomik göstergelerine bağlı olarak nasıl biçimlendiği de ortaya konularak, yaratıcı çözümlerin düşünülmesi gerektiğine vurgu yapıldı. Son küresel krizle birlikte ekonomi politikası tercihlerinin salt siyah veya salt beyaz olmadığını anlaşıldığı, ekonomi politikasında grilerin de var olduğu belirtilerek, tüm ekonomileri aynı

anda ve benzer kanallardan etkisi altına alan bir kriz karşısında farklı ülkelerin farklı politika çözümleri üretiyor olmalarına dikkat çekildi. Üretilen politikaların, krizin neredeyse günden güne değişen ve derinleşen etkilerini karşılayacak şekilde dinamik ve yaratıcı olması gerektiğinin ortaya konulduğu değerlendirilmedi, ortodoks olmayan politika seçeneklerinin öne çıktığı vurgulanıyor. TEPAV'ın değerlendirmesi kapsamında ele aldığı 14 farklı tedbirden, Türkiye'nin sadece üç tanesini hayata geçirdiğine işaret ediliyor.

Çalışma, Türkiye dışında 41 farklı ülkenin aldığı tedbirlerin bir sınıf-

landırması şeklinde sunulmakta. İncelenen ülkeler şöyle; ABD, Almanya, Arjantin, Avustralya, Avusturya, Belçika, Brezilya, Çin, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Afrika, Güney Kore, Gürcistan, Hindistan, Hırvatistan, Hollanda, Hong Kong, İngiltere, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Japonya, Kanada, Letonya, Macaristan, Meksika, Norveç, Pakistan, Portekiz, Romanya, Rusya, Singapur, Sırbistan, Ukrayna, Yeni Zelanda ve Yunanistan'dır

İncelenen ülkelerin yarısından fazlası politika faiz oranlarını değiştirdiği ortaya çıktı. İncelenen ülkeler-

den Macaristan, Brezilya, İzlanda, Meksika ve Arjantin faiz artırımına giderken, diğer ülkeler faiz oranlarını düşürdüler. Benzer şekilde yirmiden fazla ülkede mevduata garanti verilmiş ve yurtiçi piyasalara likidite desteğinde bulunulmuş. Sıklıkla tercih edilen diğer önlemler bankalara sermaye enjeksiyonu ve swap kanalıdır. İncelemede ifade edilen swap kanalı tedbiri hem

swap kanalı uygulaması teminat swaplarıdır. Swap kanalını uygulayan diğer ülkelerden Letonya, İsveç ve Danimarka ile; kalanlar ise ABD Merkez Bankası (FED) ile yabancı para swap anlaşması yapmışlardır. Bunların dışında; döviz piyasasına müdahale, bankaların borçlanmalarına devlet garantisi, kredilere garantisi, IMF stand-by anlaşmaları, kamulaştırma, geniş-

lemeye konu olan ülkelerin büyük çoğunluğu Türkiye için doğrudan örnek teşkil etmemektedir. Ancak Macaristan, Romanya, Hırvatistan ve Meksika'nın makroekonomik göstergeleri Türkiye ekonomisininininkilerle belirli ölçüde örtüşme içindedir. Yeterince derinleşmemiş bir finansal sektör, bütçe açığı ve cari işlemler açığı bu ülkelerin Türkiye'ninkilerle yakın karakteristikte olduğuna işaret etmektedir. Bu bağlamda, Macaristan'ın uyguladığı, mevduat garantileri, yurt içi likidite kolaylığı, kredi garantileri ve IMF ile anlaşma; Romanya'nın uyguladığı yurt içi likidite kolaylığı, genişletici maliye politikası ve istihdam; Hırvatistan'ın uyguladığı mevduat garantileri ve Meksika'nın uyguladığı Fed swap kanalı, döviz kuru müdahalesi ve genişletici maliye politikası gibi tedbirlerin Türkiye için de dikkate alınması anlamlı olabilir.

Her ülkenin kendine özgü kurumsal şartlarının ana belirleyici olacağı, anılan tedbirlerin ancak tutarlı bir bütün halinde ele alındığında ve koordineli biçimde uygulandığında başarılı olacağı unutulmamalıdır. Tedbirlerin tasarımı ve uygulanmasında "mekanikleşme" tuzağından kaçınmak esas teşkil etmelidir. Nitekim alınan önlemlerin yoğunlaşma oranları analizinde, kimi önlemlerde yüksek düzeyde yoğunlaşma görülürken kimilerinde de yoğunlaşma görülmemesi, krize karşı önlem tespitinde ülkelerin ekonomik özelliklerinin önemi

döviz likiditelerine yönelik olarak merkez bankaları arasında yapılan yabancı para swap işlem başlatılması ya da artırılması anlaşmalarını hem de teminat swaplarını kapsamaktadır. ABD'de, İngiltere'de, İsveç'te ve İtalya'da başvurulan

letici maliye politikaları, istihdam politikaları ve zorunlu karşılıkların azaltılması gibi önlemler uygulanmış.

TEPAV çalışmasında, Türkiye için gösterge seçimi ve öneriler bölümünde şu görüşler yer aldı; "İnce-

ni vurgulamaktadır. Bu çalışmada sunulan çerçeve içinde, son küresel krizle birlikte ekonomi politikası tercihlerinin salt siyah veya salt beyaz olmadığı anlaşılmalı, ekonomi politikasında grilerin de var olduğu söylenebilmektedir.

Tüm ekonomileri aynı anda ve benzer kanallardan etkisi altına alan bir kriz karşısında farklı ülkelerin farklı politika çözümleri üretiyor olmaları, bu tespitin altını çizmektedir. Ülkelerin kendi yönetim ortamları ile uyum arz eden, geçmişe kıyasla daha yaratıcı özellikte ve alışılmışın dışında politikalar üretiyor olmaları son krizin önemli dersleri arasında yer almaktadır. Üretilen politikalar, krizin

neredeyse günden güne değişen ve derinleşen etkilerini karşılayacak şekilde dinamik ve yaratıcı olmalıdır. Bu ise, ortodoks olmayan politikaların öne çıktığı anlamına gelmektedir.”

TEPAV, para politikası özelinde ise, politika faiz oranının 2008 ekim ayından bu yana Para Politikası Kurulu toplantılarında toplamda 175 baz puan düşürüldüğü, buna ek olarak yeni faiz indirimlerinin sinyalinin de verildiği saptamasını yaptı. Ayrıca yabancı para zorunlu karşılık oranının düşürülmesi ile piyasalara büyük ölçüde döviz likiditesi sağlandığı ifade edildi. Ters dolarizasyonu desteklemeye yönelik olarak yabancı pa-

ra zorunlu karşılıklara faiz ödemesi uygulamasına son verilmiş ve Türk parası zorunlu karşılıkların faiz oranının artırılmış olması anlamlı bulundu. Daha önce döviz ve efektif piyasaları ile döviz depo piyasasına yönelik olarak duyurulan politika adımları da vurgulandı.

Bu çerçevede, Merkez Bankası'nın ülkenin kriz dönemi daha rahat atlatmasını sağlayacak tedbirleri tutarlı biçimde almakta olduğu ifade edildi. Buna rağmen, para politikası alanında atılan bu adımların doğuracağı olumlu gelişmelerin ekonomi koordinasyonunun genelinde ele alınacak kapsamlı tedbirlerle desteklenmesinin elzem olduğu değerlendirilmesinde bulunuldu.

Politika Kategorileri ve Tedbirler	
Politika Kategorisi	Tedbir
Bankacılık Sektörü (BS)	- Mevduat garantileri
	- Yurtiçi likidite kolaylığı
	- Bankalarda yeniden sermayelendirme
	- Kredi garantileri
	- Bankaların borçlanmalarına devlet garantisi
	- Kamulaştırma/Fona devir
Para Politikası (PP)	- Politika faiz oranlarında değişiklik
	- Döviz kuru müdahalesi
	- Zorunlu karşılık oranlarında değişiklik
Uluslararası Kuruluşlar (UK)	- Swap kanalı
	- IMF ile anlaşma
Diğer (DĞ)	- Genişletici maliye politikası
	- İstihdam
	- Diğer

İncelenen Ülkelerde Alınan Politika Tedbirleri

Ülkenin Aldığı Tedbir Sayısı	Bölge	Tedbirin Alınma Sayısı (Toplam)		BANKACILIK SEKTÖRÜ											PARA POLİTİKASI				ULUSLAR ARASI KURULUŞLAR			DİĞER		
		Mevduat	Yurt İçi	Bankalarda	Bankalardan	Sermayelendirme	Bankaların borçlanmalarına devlet garantisi	Kredi Garantileri	Kamulaştırma/Fona devir	Politika	faiz oranında değişiklik	Döviz kuru müdahalesi	Zorunlu karşılık oranlarında değişiklik	Swap kanalı	IMF	Diğer	Genişletici Maliye	Diğer	İstihdam					
8	AB 15	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
4		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
3		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
3		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
1		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
6		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
4		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
8		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
3		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
4		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
6		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X					
3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
5	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
7	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
6	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
8	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
4	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
6	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
6	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
8	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
5	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
6	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
5	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						

2009 zor bir yıl olacak

Deloitte Türkiye'nin 2008'i değerlendirdiği ve yeni yıla ilgili tahminlerde bulunduğu "Ekonomik Görünüm 2008 - Aralık" raporuna göre 2009 zor bir yıl olacak ve Türkiye'nin ciddi finansman ihtiyacı doğacak. Rapora göre Türkiye'nin krizi atlatması dört unsura bağlı: "güven ortamının tekrar sağlanması"; "sağlıklı dış finansman yapısının oluşturulması"; "mali disiplinin korunması" ve "kapsamlı yapısal reformların uygulanması".

Deloitte Türkiye, "Ekonomik Görünüm 2008 - Aralık" raporunu yayımladı. Rapor 2008 yılındaki ekonomik gelişmeleri değerlendirirken, 2009 yılına ilişkin de tahminlerde bulunuyor. Deloitte Türkiye Ekonomi Danışmanı Dr. Murat Üçer tarafından hazırlanan raporda, Türkiye ekonomisinde geçen yılın son çeyreğinden itibaren büyümenin eksiye dönmesinin beklendiğine ve bu durumun en az 2009 yılının son çeyreğine kadar devam edeceğine dikkat çekiliyor.

Raporda 2009 sonunda cari açığın

20 milyar dolar düzeyine inmesinin beklendiği, ancak özel sektörün 40 milyar dolar civarındaki uzun, orta vadeli borç ödemesi ve 50 milyar doları aşan kısa vadeli borcu açısından bakıldığında finansman ihtiyacının ciddi boyutlara ulaşacağı kaydediliyor.

Yapılan analizde Türkiye'nin tekrar büyümeye başlaması için şart olan 4 temel adım sıralanıyor. Türkiye IMF ile anlaşma yapsa bile 2009 zor bir yıl olacak. Ancak bu yılın atlatılabilmesi için IMF anlaşması şart görünüyor. Böyle bir adım en önemli ihtiyaç olan güven

ve istikrar ortamının tekrar sağlanmasına katkıda bulunacak. Bu konuda hükümete ve siyasilere önemli rol düşüyor.

İkinci önemli adım daralan likidite koşullarını dikkate alan ve IMF anlaşmasından yararlanacak bir dış finansman yapısını oluşturmak. Mali ve para disiplininin korunması, gerçekçi olmayan büyüme hedefleriyle bozulmaması üçüncü adımı oluşturuyor. Dördüncü adım ise Türkiye'nin ekonomik kırılganlığını azaltan temel yapısal reformların hızlı bir şekilde uygulanması.

Deloitte Türkiye Yönetici Ortağı

ve Yönetim Kurulu Üyesi Hüseyin Gürer, Türkiye ekonomisinin yeni yılda zorlu bir dönemece girdiğini belirterek: “Geçen yılın son çeyreğinden itibaren büyümenin eksiye dönmesi bekleniyor. 2009 dünya için olduğu gibi, Türkiye için de zor bir yıl olacak. Türkiye’nin tekrar büyüme sürecine girebilmesi için doğru politikaların uygulanması gerekiyor. Özellikle dış finansman Türkiye ekonomisinin yumuşak karnı olmaya devam ediyor. Doğru adımları attığımız takdirde, Türkiye olarak bu küresel krizi mümkün olan en az hasarla atlatıp yolumuza devam edebileceğimizi düşünüyoruz.” dedi.

Raporda yer alan verilere göre hem borç servisinin vadesi hem de borç çevirebilme oranları düşünüldüğünde, kamu kesimi dış borç geri ödenebilirliği şu an için özellikle zor bir tablo çizmiyor. Önümüzdeki yıl kamu kesiminin 10 milyar dolarlık bir dış borç servisi yapması öngörülürken, özel sektör dış borçlanması ise kamu kesimi kadar rahat olmayacak.

2009 yılında yaklaşık 20 milyar dolara inmesi beklenen cari açığın yanında, 10 milyarı kamuya, 40 milyarı ise özel sektöre ait olmak üzere 50 milyar dolarlık borç servisi bulunuyor. Dolayısıyla Türkiye’nin önümüzdeki yıl 70 milyar dolar civarı bir finansman kaynağı yaratması gerekiyor. Bu kaynakların yaratılmasında IMF ile yapılacak an-

laşma önemli rol oynayacak. Tüm dünyada daralan likidite koşullarını göz önünde bulundurmak ve yabancı sermaye girişinde gerçekçi olmayan beklentilerden uzak durmak önem taşıyor.

2008’de dolara karşı yüzde 30,1 değer kaybeden YTL’nin, döviz kuru sepeti karşısındaki değer kaybı da yüzde 26,6 oldu. TL’nin, 2009’u da hafif de olsa bir değer kaybıyla kapatması bekleniyor.

Enflasyon oranı 2009’da bir miktar düşecek. Ancak döviz kuru geçişkenliğinin yüksek olması, gıda ve enerji fiyatlarında yaşanan düşüşün tüketici fiyatlarına yeterince yansımaması, servis enflasyonunun yeteri kadar yumuşamaması gibi nedenlerle enflasyon oranının yüzde 8-8,5 seviyesinin altına inmemekte direneceği tahmin ediliyor.

Raporda, Türkiye’de büyüme dinamiğinin, ağırlıklı olarak dünya ekonomisinin gidişatına ve dolayısıyla global likidite koşullarına bağlı olduğu ifade ediliyor. Türkiye ekonomisinin 2007 yılında yüzde 4,6 civarında olan büyüme hızının, 2008 yılında yüzde 1,5-2 civarına kadar düşebileceği tahmin ediliyor. 2009’da ise küçülme beklentileri var.

Global kredi krizinin Türkiye ekonomisine olası etkileri, içeride bir süredir devam eden ivme kaybı ve güven sorunları ile birleşince, 3. çeyrek itibarıyla büyüme bir önce-

ki yılın aynı dönemine oranla 0,5 düzeyine geriledi. Önümüzdeki birkaç çeyrek de büyümenin eksiye dönmesi bekleniyor. Global kredi piyasalarının önümüzdeki yıl ortalarında normalleştiği ve bir IMF programında anlaşıldığı senaryo da dahi, büyümede ciddi bir toparlanmanın önümüzdeki yılın son çeyreğinden önce beklenmemesi gerektiği ifade edildi.

Raporda, 2009 bütçe hedeflerinin realist olmadığı ifade edilerek, bütçe hedeflerinin tutturulması açısından 2009’un zor bir yıl olacağı tahmininde bulunuldu. Türkiye’de büyümenin; tekrar güven ortamının sağlanması, sağlıklı bir dış finansman yapısı oluşturulması, mali ve para politikalarında asıl hedeflerden taviz verilmemesi ve detaylı bir yapısal reform takviminin uygulamaya konulması olarak dört temel üzerine oturtulmasının en sağlıklı yaklaşım olduğu ifade edildi.

Raporda, şirketler kesiminin zor bir dış finansman ortamında ve daralan bir ekonomide ne gibi sorunlar yaşayacağını kestirmek çok zor olsa da, bu konunun 2009’un en hassas konusu olduğu ve dikkatle izlenmesi gerektiği kanısındayız. Beklentiler, Ocak ayında gerçekleşecek IMF ziyaretinden sonra program üzerinde bir mutabakata varılacağı ve önemli bir pürüz kalmayacağı yönünde.

Otomotiv Üretimi yüzde 45 geriledi

Geçtiğimiz yılın son çeyreğinde otomobil üretimi yüzde 45 geriledi. Üretimimizin yüzde 80 dolayında ihraç edilmesi nedeni ile iç pazardaki talep azalmasına ek olarak ihracatta da keskinleşmeye başlayan daralma, Aralık ayında toplam araç üretiminin yüzde 62,4 otomobil üretiminin ise yüzde 63,4 oranında azalmasına neden oldu.

Krizin en çok etkilediği sektörlerin başında gelen otomotiv sektörü keskin bir daralma yaşıyor. Toplam pazar ile otomobil pazarında Haziran ayından beri devam eden gerileme şiddetini artırarak devam ediyor. 2008 yılı Aralık ayında toplam pazar ve otomobil pazarı yüzde 58,1 oranında azaldı. 2008 yılında toplam pazarda düşüş oranı yüzde 17 düzeyinde gerçekleşti. Aralık ayında yüzde 58,1 oranında daralan otomobil pazarı, 2008 yılı sonu itibariye yüzde 14,4 oranında azaldı.

İhracatımızın yüzde 90'nın gerçekleştiği Avrupa Pazarındaki daralmanın sonucu Ağustos ayında başlayan sipariş iptalleriyle azalan otomotiv ihracatımız, Aralık ayında da azalmaya devam etti. Bu ayda toplam ihracat yüzde 50, otomobil ihracatı ise yüzde 44,1 oranında azaldı.

Üretim alanında da, Ağustos ayında başlayan düşüş etkisini artırarak devam etti. Üretimimizin yüzde 80 dolayında ihraç edilmesi nedeni ile iç pazardaki talep azalmasına ek olarak ihracatta da keskin-

leşmeye başlayan daralma, Aralık ayında toplam araç üretiminin yüzde 62,4, otomobil üretiminin ise yüzde 63,4 oranında azalmasına neden oldu.

Toplam pazarda ilk üç aylık dönemde artış yüzde 26 iken, ikinci üç aylık dönemde bu artış hızı gerilemiş ve ancak yüzde 2 düzeyinde gerçekleşmişti. Ancak üçüncü üç aylık dönemde 11 oranında düşmeye başlayan toplam pazarda, dördüncü üç aylık dönemde daralma, yüzde 53 gibi önemli bir oranda gerçekleşti.

2008/2007 Değişim (%)

	1. Çeyrek	2. Çeyrek	3. Çeyrek	4. Çeyrek
Toplam Pazar	26	2	-11	-53
Toplam İhracat	46	28	19	-39
Toplam Üretim	42	24	7	-45

İlk üç aylık dönemde, toplam üretimde artış oranı yüzde 42 iken, ikinci üç aylık dönemde bu oran yüzde 24'e gerilemiş, üçüncü üç aylık dönemde ise yüzde 7 düzeyinde gerçekleşmişti. Dördüncü üç aylık dönemde, ihracatta yaşanan keskin düşüslere bağlı olarak azalan üretimdeki düşüş oranı yüzde 45 gibi önemli bir düzeye ulaştı.

Toplam ihracatta, ilk üç aylık dönemde gerçekleşen yüzde 46 düzeyindeki artış, ikinci üç aylık dönemde yüzde 28'e gerilemiş ve üçüncü üç aylık dönemde ise yüzde 19 düzeyinde gerçekleşmişti. Ağustos ayında başlayan sipariş iptallerine bağlı olarak, dördüncü

üç aylık dönemde ihracattaki gerileme yüzde 45 düzeyinde olmuştu. Bunu sonucunda 2008 yılının başında 1,5 milyon adet üretime doğru giden üretim, 2008 yılı sonu itibariyle 1,15 milyon adet olarak gerçekleşti. İhracat da, 1 milyon adet beklentisinin altında kalarak 0,91 milyon adet oldu.

Toplam taşıt aracı satışları 2008 yılında 527 bin adet oldu; 2007 yılına göre yüzde 17 oranında azaldı. 2008 yılında otomobil satışları, 2007 yılına göre yüzde 14,4 azalış ile 306 bin adet olarak gerçekleşirken, ithalatın pazar payı yüzde 68 olarak belirlendi.

2008 yılında, kamyon pazarı yüzde

23,1 azaldı; midibüs pazarı yüzde 23,5 ve otobüs pazarı yüzde 8,8 oranında arttı. Traktör pazarındaki düşüş ise yüzde 39,2 düzeyinde oldu. 2008 yılı Aralık ayında toplam Pazar, 2007 yılı aynı ayına göre yüzde 58,1 oranında azaldı.

Toplam taşıt aracı üretimi, Mayıs ayına kadar devam eden üretim artışının etkisi ile 2008 yılında geçen yıla göre yüzde 4,3 artış ile 1.147 bin adet oldu. 2008 yılında otomobil üretimi ise yüzde 2,1 azalarak 622 bin adet oldu.

2008 yılında üretim, küçük kamyonunda yüzde 28, kamyonet ve midibüste yüzde 15, otobüste 8 ve büyük kamyonunda yüzde 2 oranında

2008 Yılı Pazar, Üretim ve İhracat

KONULAR		Aralık Ocak-Aralık					
		2007	2008	(%)	2007	2008	(%)
Üretim	Toplam	102,346	38,482	-62.4	1,099,413	1,147,110	4.3
	Otomobil	55,991	20,500	-63.4	634,883	621,567	-2.1
İhracat	Toplam	73,041	36,516	-50.0	820,370	910,270	11.0
	Otomobil	44,173	24,703	-44.1	504,353	525,301	4.2
Pazar	Toplam	106,076	44,418	-58.1	634,206	526,544	-17.0
	Otomobil	61,745	25,879	-58.1	357,465	305,998	-14.4

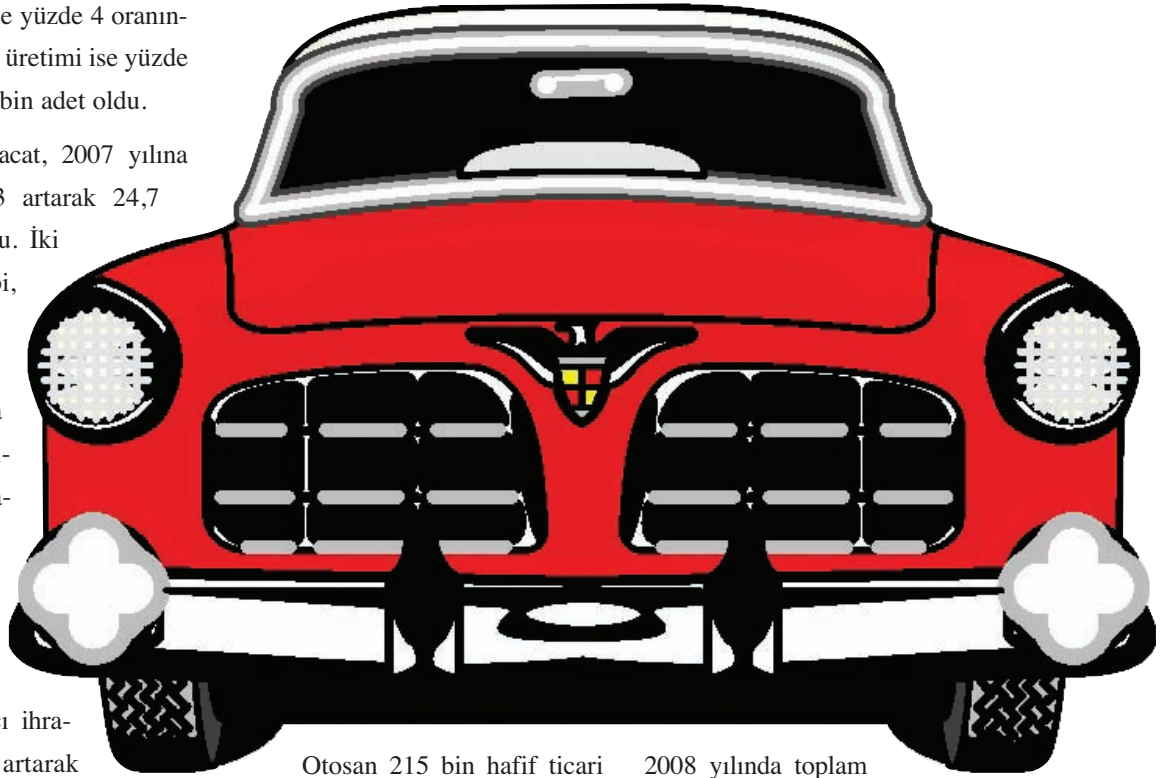
arttı, minibüste ise yüzde 4 oranında azaldı. Traktör üretimi ise yüzde 26 azalarak 24,8 bin adet oldu.

2008 yılında ihracat, 2007 yılına göre yüzde 16,3 artarak 24,7 milyar dolar oldu. İki yıldır olduğu gibi, Türkiye ihracatında, 2008 yılında da ilk sırada yer alan sanayinin, toplam ihracattaki payı yüzde 19,4 olarak gerçekleşti.

2008 yılında toplam taşıt aracı ihracatı, yüzde 11 artarak 910 bin adet oldu. 2008 yılında otomobil ihracatı, yüzde 4 artışla 525 bine, ticari araç ihracatı yüzde 22 artarak 385 bin adete yükseldi, traktör ihracatı ise yüzde 10 artarak 10,4 bin adede yükseldi.

Ancak Ağustos ayına kadar önemli oranda artan ihracatın etkisi ile 2008 yılı toplam ihracat 2007 yılına göre yüzde 11 oranında artarken, otomobil ihracatı yüzde 4,2 oranında arttı.

O.Renault 252 bin otomobil, Ford

Otosan 215 bin hafif ticari araç ve 2,6 bin kamyon olmak üzere 217,6 bin araç, Tofaş 58 bin otomobil ve 152 bin hafif ticari araç olmak üzere toplam bin 210 hafif araç, Toyota 120 bin otomobil ihrac etti.

2008 yılında toplam otomobil satışları geçen yıla göre yüzde 2,1 ithal otomobil satışları yüzde 12,6 yerli otomobil satışları ise yüzde 17,8 oranında azaldı. İthalatın pazar payı 2008 yılında, yüzde 68 gibi çok yüksek bir oranda gerçekleşti.

2008 yılında toplam hafif araç ihracatı 893 bin adet oldu. O.Renault 252 bin adet otomobil, Ford Otosan 215 bin adet hafif ticari araç ve 2,6 bin adet kamyon olmak üzere 217,6 bin araç, Tofaş 58 bin adet otomobil ve 152 bin adet hafif ticari araç olmak üzere toplam 210 bin hafif araç, Toyota 120 bin adet otomobil ihrac etmiştir. 2008 yılında, 2007 yılına göre, hafif araç ihracatı yüzde 11,2 oranında arttı.

2000-2008 Yıllarında Otomobil Satışları Aşağıdaki Gibi Gerçekleşti

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Yerli	207.739	59.179	35.519	73.267	139.541	136.708	117.728	120.740	99.205
İthal	258.987	72.259	55.096	153.769	311.668	301.889	255.494	236.725	206.793
Toplam	466.726	131.438	90.615	227.036	451.209	438.597	373.219	357.465	305.998
İthalat (%)	55	55	61	68	69	69	68	66	68

Merkez Bankası enflasyon hedefini yüzde 6.8'e düşürdü

Merkez Bankası, hükümete 2008 enflasyon hedefinde sapma nedeniyle bir mektup yazarak, küresel krizin etkisiyle yaşanan iktisadi faaliyette yavaşlamanın tahmin edilenden derin olduğunu, iktisadi faaliyetin uzun süre zayıf seyredeceğini bildirdi.

Merkez Bankası, 2008 enflasyon hedefi olan yüzde 4'ün ve belirsizlik aralığı üst sınırı olan yüzde 6'nın tutturulamaması nedeniyle hükümete bir mektup gönderdi. Merkez Bankası Başkanı Durmuş Yılmaz ve Başkan Yardımcısı Erdem Başçı'nın imzalarıyla hükümete iletilmek üzere Devlet Bakanı Mehmet Şimşek'e hitaben yazılan mektupta, yıllık TÜFE artışının yüzde 10.06 olduğu anımsatılarak, küresel krizin etkilerine işaret edildi. Son dönemde, uluslararası kredi piyasalarındaki ve küresel ekonomideki sorunların önceki tahminlere göre daha uzun bir süre etkili olacağına ilişkin görüşlerin güçlendiği anlatılan mektupta, "Büyüme öngörülerinin aşağı yönlü güncellenmesi ve emtia fiyatlarındaki

sert düşüşler enflasyonun orta vadeli hedeflerin altında kalma ihtimalini artırmıştır" denildi.

Son dönemde yapılan faiz indirimlerinin kredi piyasalarındaki baskıyı kısmen bertaraf ettiği ifade edilen mektupta, "Nitekim, tüketici kredilerinin faizlerinde belirgin bir düşüş gözlenmektedir. Bununla birlikte, ticari kredi faizleri yüksek seviyelerde seyretmeye devam etmektedir. Önümüzdeki dönemde, azalan risk iştahının ve küresel kredi piyasalarındaki sıkışmanın kredi genişlemesini sınırlayacağı tahmin edilmektedir" denildi.

Eylül ve Ekim aylarında küresel finansal krizin derinleşmesiyle artan belirsizlik algılaması ve finansal sistemin küçülme eğiliminin, Türkiye'nin de dahil olduğu gelişmekte olan ülkelerin kredi riskini

olumsuz etkilediği ve döviz kurlarında belirgin değer kayıplarına yol açtığı belirtilen mektupta, "Kasım ayından bu yana döviz kurları görece olarak daha istikrarlı seyretmiş olsa da gelişmekte olan ülkelerin para birimleri üzerindeki baskı henüz ortadan kalkmamıştır" değerlendirilmesinde bulunuldu.

Son yıllarda ihracatta dayanıklı tüketim ve sermaye mallarının payının giderek artmasının, ihracatı küresel konjonktürdeki değişimlere daha hassas hale getirdiği kaydedilen mektupta, şunlar ifade edildi:

"Son çeyrek ihracat gelişmeleri, genel eğilim anlamında beklediğimiz yönde gerçekleşse de, ana ticaret ortaklarımızın ekonomilerindeki yavaşlama ve buna bağlı olarak ihracattaki küçülme temel varsayımlarımızda esas alınan çerçeveye kı-

yasla daha sert olmuştur. Küresel krizin başladığı tarih olan Eylül 2007'den bugüne dünya ekonomilerinin birbirinden etkilenme derecesi giderek daha belirgin olmaya başlamıştır. Önümüzdeki dönemde ülkemizde enflasyon ve para politikası görünümünün büyük ölçüde küresel ekonomideki gelişmeler tarafından şekilleneceği düşünülmektedir. Bu nedenle, küresel ekonomiye ilişkin varsayımlar her zamankinden daha fazla önem taşımaktadır. Orta vadeli tahminlerimiz üretilirken, çeşitli uluslararası kuruluşların tahminlerinin toplulaştırılmasıyla oluşturulan Consensus Forecasts bülteni esas alınarak, küresel ekonomide 2010 yılının başından itibaren kademeli bir toparlanma olacağı varsayılmıştır.”

Üçüncü çeyrek GSYİH verilerinin iç talebin arka arkaya üç çeyrek daraldığını gösterdiği vurgulanan mektupta, “Ekim Enflasyon Raporu’nda yılın son çeyreğinde ekonominin yavaşlamaya devam edeceği öngörülmüştü. Son çeyreğe ilişkin göstergeler iktisadi faaliyetteki zayıflamanın tahminlerimizden daha derin olduğuna işaret etmektedir” denildi. Küresel ekonomide derinleşen sorunların ve sıkılaşan kredi koşullarının iç talebi uzunca bir süre sınırlamaya devam edeceği ifade edilen mektupta, şu değerlendirilmede bulunuldu: “Yapılan faiz indirimlerinin de etkisiyle yurt içi talepte yılın ikinci yarısında kısmi bir toparlanma görülebilecektir. Bununla birlikte, böylesine büyük çaplı bir krizin ardından iktisadi birimlerin güveninin normale dönmesinin zaman alacağı göz önüne alındığında, toparlanmanın yavaş ve kademeli olması beklenmekte-

dir. Sonuç olarak, iktisadi faaliyetin uzunca bir süre zayıf seyretme olasılığı bulunmaktadır. Bu nedenle, tahminlerimiz üretilirken, toplam talep koşullarının enflasyona verdiği desteğin önceki dönemlere kıyasla belirgin olarak arttığı bir çerçeve esas alınmıştır.”

Petrol fiyatlarındaki düşüşün de, 2009 yıl sonu enflasyon tahminlerini aşağı çektiği belirtilen mektupta, Ekim raporunda 80 dolar olarak alınan petrol fiyatının 2008 yılının son çeyreğinde 56 dolar olduğu, önümüzdeki 1-2 yıl için oluşan vadeli fiyatlar da göz önünde bulundurularak, petrol fiyatlarının 55 dolar düzeyinde seyrettiği bir çerçevenin esas alındığı ifade edildi.

2009 için 6.8 olan yeni enflasyon tahminlerine yer verilen mektupta, “Özetle, enerji fiyatlarındaki düşüş ve toplam talebin zayıf seyri nedeniyle orta vadeli enflasyon tahminlerimizde aşağı yönlü güncelleme yapılmıştır. Tahminlerimiz, son dönemde gerçekleşen faiz indirimlerine rağmen yıl sonunda enflasyonun hedefin altında kalma olasılığının arttığına işaret etmektedir” denildi. Küresel piyasalardaki sıkıntılar kısmen azalmakla birlikte; ortaya çıkan güven kaybı, varlık fiyatlarındaki çöküş ve özellikle firmalar kesimi için sıkılaşan kredi koşullarının küresel ekonomide ani bir yavaşlamaya neden olduğu kaydedilen mektupta, küresel ekonomideki belirsizlikler nedeniyle iki alternatif senaryo da oluşturulduğuna işaret edildi.

Mektupta, “Orta vadeli tahminlerimiz üretilirken mali duruşta geçtiğimiz dönemlere kıyasla yapısal anlamda önemli bir farklılaşma ol-

madığı varsayımının esas alındığı, bunun yanında mevcut otomatik fiyatlandırma mekanizmaları dışında dolaylı vergi artışı veya yönetilen/yönlendirilen fiyatlardan kaynaklanabilecek önemli bir etki öngörülmediği belirtilmelidir. Bu varsayımlardan belirgin sapmalar olması durumunda enflasyon ve para politikasının görünümü de değişebilecektir” vurgusunda bulunuldu.

Merkez Bankası’nın, fiyat istikrarını sağlama temel amacı ile çelişmemek kaydıyla, uluslararası piyasalardaki sorunların ekonomimiz üzerindeki etkilerini sınırlamak için üzerine düşen tedbirleri almaya devam edeceği kaydedilen mektupta, şöyle denildi:

“Küresel finans piyasalarındaki sorunların reel ekonomi üzerindeki etkilerinin boyutuna ilişkin belirsizlikler halen yüksek seviyede seyretmektedir. Küresel krize karşı ekonomimizin direncini koruması için basiretli bir para politikası gereklidir, fakat bu tek başına yeterli değildir. Mevcut şokların ekonomiye etkisinin sınırlı kalması için, mali disiplinin sürdürülmesi ve yapısal reform sürecinin güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çerçevede, Avrupa Birliği’ne uyum ve yakınsama sürecinin devam ettirilmesi ve programda öngörülen yapısal reformların hayata geçirilmesi konusundaki çabaların sürekliliği önemini korumaktadır. Özellikle, mali disiplinin kalitesini artırmaya ve verimlilik artışlarının devamlılığını sağlamaya yönelik yapısal reformlar konusundaki gelişmeler gerek makroekonomik istikrar gerekse fiyat istikrarı açısından yakından izlenmektedir.”

Turizm gelirleri 22 milyar dolara ulaştı

Turizm gelirleri 2008 yılında, bir önceki yıla oranla yüzde 18,5 artarak, 21 milyar 910 milyon dolar olarak gerçekleşti. Türkiye'yi 2008'de 30 milyon 929 bin 192 kişi ziyaret ederken, kişi başına ortalama harcama 708 dolar oldu

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), "Çıkış Yapan Ziyaretçilerle Giriş Yapan Vatandaşların Turizm Harcamaları ve Profili 2008 Yılı 4. Dönem Sonuçları"nı açıkladı. Buna göre Türkiye'yi, 2008 yılında 30 milyon 929 bin 192 kişi ziyaret ederken, kişi başına ortalama harcama 708 dolar oldu. Toplam turizm geliri de 21 milyar 910 milyon 964 bin 131 dolar olarak hesaplandı. 2007 yılında Türkiye'yi 27 milyon 214 bin 988 kişi ziyaret etmiş, kişi başına ortalama harcama ise 679 dolar olmuştu. 2007 yılında toplam turizm geliri ise 18 milyar 487 milyon 8 bin 98 dolar olarak hesaplanmıştı.

Turizm geliri geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 15,2 arttı. Çıkış

Yapan Ziyaretçiler Anketi sonuçlarına göre 2008 yılı dördüncü dönem turizm gelirleri, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 15,2 oranında artarak 4 453 milyon dolar oldu. Bunun 3 302 milyon doları yabancı ziyaretçilerden, 1 151 milyon doları ise yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçilerimizden elde edildi.

Turizm gelirinin 3 903 milyon doları kişisel, 549 milyon doları ise paket tur harcamalarından oluştu.

Ekim, Kasım ve Aralık aylarından oluşan dördüncü dönemde en yüksek turizm geliri 2 262 milyon dolar ile Ekim ayında gerçekleşti. Kasım ayında 1 269 milyon dolar, Aralık ayında ise 921 milyon dolar

gelir elde edildi. Ekim - Aralık döneminde kişi başı ortalama harcama yabancılarda 626 dolar, vatandaşlarda ise 1 206 dolar oldu.

Ekim, Kasım ve Aralık aylarında toplam çıkış yapan ziyaretçi sayısı 6 227 228 kişi olarak saptandı. Bunun 5 272 673 kişisini yabancı ziyaretçi, 954 555 kişisini ise yurt dışında ikamet eden vatandaşlarımız oluşturdu. 2008 yılının dördüncü döneminde en fazla ziyaretçi 3 186 698 kişi ile Ekim ayında gerçekleşti. Kasım ayında 1 762 312, Aralık ayında ise 1 278 219 kişi ülkemizi ziyaret etti.

Giriş Yapan Vatandaş Ziyaretçiler Anketi sonuçlarına göre 2008 yılı dördüncü dönem Turizm Gideri,

geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 2,9 oranında artarak 901 milyon dolar oldu. Bunun 878 milyon doları kişisel, 22 milyon dola-

rı ise paket tur harcamalardan oluştu.

Aynı dönemde en yüksek turizm gideri 344 milyon 174 bin 546 do-

lar ile Aralık ayında gerçekleşti. Dördüncü çeyrekte kişi başı ortalama harcama 682 dolar olarak belirlendi.

Aylık turizm geliri, 2007- 2008

Aylar	Toplam			Yabancı			Vatandaş		
	Turizm geliri (\$)	Ziyaretçi sayısı	Kişi başı ortalama harcama (\$)	Turizm geliri (\$)	Ziyaretçi sayısı	Kişi başı ortalama harcama (\$)	Turizm geliri (\$)	Ziyaretçi sayısı	Kişi başı ortalama harcama (\$)
2007									
Ocak	727.442.796	1.048.926	694	479.702.156	809.424	593	247.740.640	239.502	1.034
Şubat	624.345.329	922.186	677	434.420.532	738.497	588	189.924.797	183.689	1.034
Mart	810.785.353	1.221.195	664	586.910.342	1.004.452	584	223.875.011	216.743	1.033
Nisan	920.957.923	1.576.592	584	702.202.324	1.326.008	530	218.755.600	250.584	873
Mayıs	1.269.784.438	2.222.123	571	1.070.321.254	1.994.216	537	199.463.184	227.907	875
Haziran	1.536.613.098	2.689.096	571	1.333.301.018	2.457.171	543	203.312.079	231.925	877
Temmuz	2.582.507.943	3.535.458	730	1.973.336.741	3.010.266	656	609.171.202	525.192	1.160
Ağustos	3.404.423.130	4.649.749	732	2.508.861.431	3.873.699	648	895.561.699	776.050	1.154
Eylül	2.745.276.936	3.685.704	745	2.011.874.841	3.057.442	658	733.402.095	628.262	1.167
Ekim	1.855.003.582	2.771.875	669	1.512.553.962	2.460.696	615	342.449.619	311.179	1.100
Kasım	1.134.933.465	1.618.703	701	808.843.431	1.311.983	617	326.090.034	306.720	1.063
Aralık	874.934.107	1.273.380	687	567.624.694	973.227	583	307.309.413	300.153	1.024
Toplam	18.487.008.098	27.214.988	679	13.989.952.725	23.017.081	608	4.497.055.373	4.197.907	1.071
2008									
Ocak	885.471.907	1.172.736	755	616.090.985	919.539	670	269.380.922	253.197	1.064
Şubat	800.964.172	1.073.986	746	573.072.193	858.751	667	227.891.978	215.235	1.059
Mart	1.089.843.262	1.478.744	737	817.101.538	1.221.568	669	272.741.724	257.176	1.061
Nisan	1.053.011.064	1.677.867	628	806.044.676	1.411.495	571	246.966.388	266.372	927
Mayıs	1.692.014.157	2.769.178	611	1.451.689.514	2.509.997	578	240.324.643	259.181	927
Haziran	1.948.181.766	3.175.128	614	1.695.774.629	2.902.948	584	252.407.137	272.180	927
Temmuz	3.054.318.835	4.138.652	738	2.342.955.281	3.545.795	661	711.363.553	592.857	1.200
Ağustos	3.995.011.064	5.298.575	754	2.965.776.054	4.450.081	666	1.029.235.011	848.494	1.213
Eylül	2.938.646.647	3.917.099	750	2.190.387.474	3.286.998	666	748.259.174	630.101	1.188
Ekim	2.262.486.441	3.186.698	710	1.843.198.369	2.839.973	649	419.288.071	346.725	1.209
Kasım	1.269.293.292	1.762.312	720	886.390.378	1.444.305	614	382.902.914	318.007	1.204
Aralık(1)	921.721.525	1.278.219	721	572.701.245	988.395	579	349.020.280	289.824	1.204
Toplam	21.910.964.131	30.929.192	708	16.761.182.336	26.379.845	635	5.149.781.796	4.549.347	1.132

(1) Rakamlar geçicidir.

Not : Beraberinde giden ziyaretçi sayıları toplama dahil edilmiştir.

Dünya Ekonomisi

Çin'de 6 yılın en kötü büyümesi

Çin ekonomisi geçen yılı yüzde 9 büyümeye kapadı. Böylece Çin 2003'ten bu yana ilk kez tek haneli büyüme gerçekleştirdi. İngiliz ekonomisi 2008'in üçüncü çeyreğinin ardından dördüncü çeyrekte de daralarak 1991'den bu yana ilk kez durgunluğa girdi.

Dünya ekonomisinde fırtına dinmiyor. Dünya ekonomisinin itici gücü haline gelen Çin son yılların en kötü büyümesini gerçekleştirdi. İngiltere ise durgunluğa girdi. Çin ekonomisinin geçen yılın son çeyreğinde yüzde 6.8 büyüdüğü ve geçen yılın tamamındaki büyüme oranının yüzde 9 olduğu açıklandı. Çin, 2003'ten bu yana ilk kez tek haneli büyüme gerçekleştirdi. 2008'in büyüme oranı son 30 yılın yüzde 9.8'lik ortalamasının da altında kaldı.

Ulusal İstatistik Bürosu'ndan yapılan açıklamada, Çin'in gayri safi yurtiçi hasılasının (GSYİH) 30 tril-

yon yuanı (4.42 trilyon dolar) bulunduğu belirtildi. Çin ekonomisi 2008'in ilk üç çeyreğinde yüzde 9.9 büyüme gerçekleştirmişti. Çin'in 2008'deki tüketici fiyatları endeksi de (TÜFE) 2007'ye oranla yüzde 1.1 artışla yüzde 5.9 yükseldi. Endüstri üretimi ise 2007'ye oranla yüzde 5.6 azalarak yüzde 12.9 arttı. Ayrıca 2008'de sabit yatırımların yüzde 25.5 artarak 17.23 trilyon yuanı (2.52 trilyon dolar) bulunduğu ve perakende satışların yüzde 21.6 arttığı açıklandı.

Bu dönemde, Çin'in ekonomik mucizesinin temelini oluşturan ihracat oranlarında bir artış görüldüğü, ancak bu artışın da çok düşük olduğu

belirtiliyor. İthalat oranlarında ise düşüş görüldüğü ifade ediliyor. Hükümet yetkilileri, verilerin küresel ekonominin kötü gidişatına karşın, Çin'de sıradan insanların hayatının iyiye gittiğini gösterdiğini savunuyor. Ancak hayat standartlarının yükselmesine alışan Çin halkı için bu durumun devam etmemesi hükümet açısından kaygı yaratabilir.

Asya'nın bir diğer ekonomisi Güney Kore de, geçen yıl dördüncü çeyrekte önceki yıl aynı döneme göre yüzde 3.4 küçüldü. Bu daralma, 1997-1998 yıllarındaki Asya finans krizinden bu yana ki en büyük daralma oldu. Güney Kore

ekonomisinin geçen yıl dördüncü çeyrekte üçüncü çeyreğe göre ise yüzde 5.6 küçüldüğü ifade edildi.

Asya'nın dördüncü büyük ekonomisi Güney Kore'nin büyümesi, Asya finans krizinin etkili olduğu 1998 yılının son çeyreğinde yüzde 6 küçülmüştü.

İngiliz ekonomisi 2008'in üçüncü çeyreğinin ardından dördüncü çeyrekte de daralarak 1991'den bu yana ilk kez durgunluğa girdi. İngiltere'de 2008 yılının son çeyreğinde yüzde 1.5 küçülme yaşandığı açıklandı ve böylece ülke ekonomisinin resesyona girdiği hükümet yetkililerince resmen kabul edilmiş oldu. Ülkenin, 1990'lı yıllarda yaşanan büyük ekonomik krizin ardından ilk kez resmen teyit edilmiş biçimde resesyona girdiği, son çeyrekteki üretim düşüşünün, bir önceki çeyreğe göre yüzde 0.6 daha yüksek olduğu da açıklandı.

Üretimdeki düşüş 1980'li yıllardan bu yana yapılan çeyrek dönemlik izlemelerde oluşan en büyük düşüş oldu. Finansal sektör krizi olarak başlayan ve ekonominin bütünü etkileyen kriz, işsizliği de tetikledi, ülkede halen 1 milyon 920 bin kişi işsiz.

İngiltere Başbakanı Gordon Brown, İngiltere ekonomisindeki durgunluğun süresinin ekonomik krizle mücadelede uluslararası işbirliğinin seviyesine bağlı olduğu-

nu söyledi. Brown, "ABD, Avrupa ve diğer ülkeleri bir uyum ve eş güdüm içinde çalıştırmalıyız. Dünyanın her kıtasını ve her ülkesini etkiliyor, ayrıca gelişmekte olan ekonomilere ve gelişmiş ülkelere sirayet ediyor. Bu yüzden bununla baş etmenin yolu ortak hareket etmektir" dedi.

İngiltere, global kredi krizinden etkilenen ekonomisinin daha da yavaşlamasını önlemeye çabaları kapsamında, bankaların büyük kayıplara karşı korunmasını ve borçlarına garanti getirilmesini amaçlayan milyarlarca sterlin büyüklüğünde yeni bir kurtarma planı açıkladı.

Bankalardan kredi bulmakta zorlanan tüketici ve şirketlere kredi akışını yeniden sağlamayı hedefleyen çok ayaklı plan, devletin zaten yüzde 58'ine sahip olduğu Royal Bank of Scotland'daki payının artırılmasını da öngörüyor.

İngiltere'de Ekim ayında bankalara 37 milyar sterlin (55 milyar dolar) sermaye enjekte edilmiş olmasına rağmen ülkedeki kredi sıkışıklığı devam ediyor. Son kurtarma paketine göre bankalar, belirleyecekleri riskli varlıkları belirli bir ücret karşılığında sigortalanması için devlete sunabilecekler. Bankalar, plan kapsamındaki varlıklarda oluşacak ilk zararlara karşı sorumlu olmalarına rağmen, kayıplarına bir tavan belirleyebilecekler. Bu tedbir ile

bankalara olan güvenin artırılması bekleniyor.

İngiltere Hazinesi ayrıca bankalara sunduğu ve yıl sonuna kadar geçerliliği olan kredi garanti programının süresini bu yılın sonuna kadar uzattığını açıkladı. İngiltere Merkez Bankası'nın, bankaların işlem yapmakta zorlandıkları varlıkları daha likit varlıklarla takas etmesini sağlayan ve bu ay süresi dolacak olan özel likidite imkanının süresi de uzatıldı.

İngiltere Merkez Bankası Başkanı King, ülke ekonomisinin 2009'un ilk yarısında belirgin şekilde küçüleceğini ve politika yapıcıların talebi artırmak için faiz oranları dışındaki araç ve imkanları da kullanmayı düşünmesi gerektiğini belirtti.

İngiltere Merkez Bankası Başkanı Mervyn King, "finansal sektördeki sorunlar 2009'un hepimiz için zor bir yıl olacağını gösteriyor. Harcamalar ve üretimde belirgin bir daralma yaşıyoruz" dedi.

King, "Gösterge faizin banka tarihinin en düşük seviyesine inmesinin ardından para politikası kurulunun, faiz oranları dışında alışılmamış önlemleri de değerlendirmeye almak için hazırlanması mantıklı olacaktır" dedi. Gösterge faiz, İngiltere Merkez Bankası'nın yaptığı 50 baz puanlık indirimle yüzde 1.5 seviyesine çekilmişti. Çoğu ana-

list, gelecek ay da 50 baz puanlık faiz indirimi bekliyor. Faizin bu seviyeye inmesi, borç alma maliyetlerinin sıfıra yaklaşması ve nicel gevşeme olarak adlandırılan yaklaşım için koşullarının oluşması anlamına geliyor. King, sözünü ettiği alışılmamış tedbirlerin, merkez bankasının çeşitli finansal varlıkları alması şeklinde gerçekleşeceğini ve bu yolla para arzının ve şirketlere verilebilecek kredilerin artırılacağını belirtti.

ABD’de başkanlık görevine başlayan Barack Obama’nın önceliği, ekonomiyi yeniden ayağa kaldırmak olacak. Obama, yeni bir ekonomik canlandırma paketi açıklayıp 700 milyar dolarlık kurtarma paketinin kapsamını genişletecek.

Yeni hükümetin krizin etkilerini azaltmaya yönelik temel silahı yeni canlandırma paketi olacak. Obama, demokratlar tarafından Kongre’ye sunulan, büyüklüğü 825 milyar dolar olan paketin Şubat ortasına kadar Kongre’den geçmesini hedefliyor. Obama’nın Kongre’ye sunduğu paket 550 milyar dolarlık harcama ve 275 milyar dolarlık vergi indirimleri içeriyor. Harcamaların ağırlıklı olarak altyapı yatırımlarından oluştuğu paket, 4 milyon istihdam yaratarak ekonomiyi hızlı bir şekilde canlandırmayı amaçlıyor.

Obama’nın ekonomiyi kurtarmak için kullanacağı diğer bir kaynak ise, 700 milyar dolarlık kurtarma

paketinin ikinci yarısı olacak. Kongre, paketin ikinci yarısının Obama yönetimi tarafından kullanılmasına onay verdi. Obama hükümeti, 350 milyar doların 100 milyar dolarlık kısmının konut sektörü için kullanılmasını düşündüklerini dile getirdi.

Diğer yandan, Obama’nın üst düzey danışmanlarından David Axelrod, paketin ilk yarısının, bankaların yeniden kredi vermesini sağlamadığına dikkat çekti. Bush yönetimi, 700 milyar dolarlık kurtarma paketini, bankaların sorunlu varlıklarını almak için oluşturmuş ancak daha sonra paketin ilk yarısını bankalara sermaye enjekte etmek için kullanmıştı.

Axelrod, Obama’nın paketin ikinci yarısıyla, finansal sistemi tıkayan sorunlu varlıkları alacak bir kamu bankası kurmayı planladığını belirtti. Bush yönetiminin Hazine Bakanı Henry Paulson ve Federal Mevduat Sigorta Fonu Başkanı Sheila Bair, geçen cuma günü, yeni hükümetin, kurtarma paketini, bankaların toksik varlıklarını alabilecek yeni bir kurum oluşturmak için kullanabileceğini açıklamıştı. Bu arada, Obama’nın sorunlu varlıkları alacak yeni kurum için 350 milyar doları yeterli bulmayabileceği ve Kongre’den yeni kaynak isteyebileceği de belirtiliyor.

Avrupa Birliği, küresel ekonomik kriz sonucundaki durgunluğun de-

rin ve uzun süreli olacağını bildirdi. Avrupa Komisyonu’nun tahminlerine göre, Euro kullanan 16 ülke 2009’da yüzde 1.9 daralacak, tüm Avrupa’da ise küçülme yüzde 1.8 olacak. Avrupa Birliği’nde 3.5 milyon iş kaybı yaşanacak, bütçe açıkları artacak.

Ekonomide ılımlı bir düzelmeye 2010’da yaşanması öngörülürken, büyümenin söz konusu yılda yüzde 0.5 olabileceği tahmin ediliyor. AB yetkilileri, 2. Dünya Savaşından bu yana yaşanan en kötü krizde, görünümün hala sıra dışı olarak belirsizliğini sürdürdüğü uyarısında bulunuyor. Yetkililer, ekonomik dar boğazı ifade ediyor. Tahminlere göre, İngiltere ekonomisi yüzde 2.8, Fransa yüzde 1.8 daralacak. Avrupa’nın en büyük ekonomisi Almanya’da ihracatın büyük darbe aldığı ve bu yıl ekonomisinin yüzde 2.3 daralacağı da tahminler arasında yer alıyor.

Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkanı Dominique Strauss-Kahn, küresel ekonominin görünümünün kötüleştiğini ve gelecek yıl küresel büyümedeki yavaşlamanın derinleşeceğini söyledi.

“2009 için dünya ekonomisinin görünümü iyi olmayacak” diyen Strauss-Kahn, küresel ekonomilerin ne kadar düşmesinin beklendiğine ilişkin ayrıntı vermedi.

Enflasyon tek hane

Ocak ayında Üretici Fiyatları Genel Endeksinde bir önceki aya göre yüzde 0,23, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 0,23, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 7,90 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 12,81 artış gerçekleşti. Aylık değişim tarım sektöründe yüzde 0,14, sanayi sektöründe ise yüzde 0,25 olarak gerçekleşti. Endekste kapsanan 768 maddeden 188 maddenin ortalama fiyatlarında değişim olmazken, 311 maddenin ortalama fiyatlarında artış, 269 maddenin ortalama fiyatlarında ise düşüş gerçekleşti.

Ocak ayında Tüketici Fiyatları Genel Endeksi bir önceki aya göre yüzde 0,29, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 0,29, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 9,50 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 10,54 artış gerçekleşti. Ana harcama grupları itibariyle biray önceye göre en yüksek artış yüzde 3,23 ile çeşitli mal ve hizmetler grubunda gerçekleşti. Bir önceki yılın aynı ayına göre tüketici fiyatlarında en yüksek artış yüzde 18,67 ile konut grubunda yaşandı. Bunu yüzde 13,19 ile lokanta ve oteller izledi. En büyük düşüş ise ev eşyası, giyim ve ayakkabıda yaşandı.

ÜFE	OCAK 2009 (2003=100)	OCAK 2008 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,23	0,42
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	0,23	0,42
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	7,90	6,44
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	12,81	6,08

TÜFE	OCAK 2009 (2003=100)	OCAK 2008 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,29	0,80
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	0,29	0,80
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	9,50	8,17
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	10,54	8,61

		2009	2008										
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,23	2,56	3,17	4,50	2,12	0,32	1,25	-2,34	-0,90	0,57	-0,03	-3,54
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,23	3,00	6,26	11,04	13,39	13,76	15,18	12,49	11,48	12,11	12,08	8,11
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,29	1,29	0,96	1,68	1,49	-0,36	0,58	-0,24	0,45	2,60	0,83	-0,41
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,29	2,11	3,09	4,82	6,38	6,00	6,61	6,35	6,83	9,60	10,52	10,06

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak - Aralık (Milyon YTL)			2008 Yılı Bütçe Hedefi
	2007	2008	Artış (yüzde)	
Genel Bütçe Gelirleri	184.235	202.790	10.0	199.410
Vergi Gelirleri	152.832	168.087	9.98	171.206
Gelir, Kar ve Ser. Kazanç üzerinden Alınan Vergiler	48.197	54.933	13.9	52.600
Gelir Vergisi	34.447	38.028	10.3	38.100
Gelir Vergisi Tevkifatı	31.678	34.833	9.95	35.141
Kurumlar Vergisi	13.751	16.905	22.9	14.500
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	13.552	16.205	19.5	14.264
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	3.645	4088	12.1	4.029
Motorlu Taşıtlar Vergisi	3.521	3.944	12.0	3.877
Dahilde Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	63.589	67.253	5.76	71.382
Dahilde Alınan KDV	16.793	16.799	0.03	17.652
Özel Tüketim Vergisi	39.110	41.832	6.95	44.719
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergileri	3.149	3.695	17.3	3.976
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	28.970	32.774	13.1	33.502
İthalde Alınan KDV	26.493	29.968	131	30.500
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	7.904	7.297	-7.67	8.978
Harcamalar	203.501	225.967	11.0	222.553

EKONOMİK VERİLER

	2007	2006	2005	2004	2003	2002
GSYH (Cari fiyatlarla milyon YTL)	856.387	758.391	648.932	559.033	454.781	350.476
GSYH (milyon/dolar)	658.786	526.429	481.497	390.387	304.901	230.494
GSYH (Değişim Hızı sabit fiyatlarla %)	4.5	6.9	8.4	9.4	5.3	6.2
Kişi başına GSMH (ABD Doları)	9.333	6.477	5.008	4.172	3.383	2.598
Üretim Endeksi	145.0	137.6	130.0	123.4	112.4	103.3
Toplam İhracat (milyon/dolar)	107.213	85.535	73.476	63.167	47.253	36.059
Toplam ithalat (milyon/dolar)	170.057	139.576	116.774	97.540	69.340	51.554
Dış Ticaret Dengesi (milyon/dolar)	-62.844	-54.041	-43.298	-34.373	-22.087	-15.495
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	63.0	61.3	62.9	64.8	68.1	69.9
İşsizlik Oranı (%)	11.0	9.9	10.3	10.3	10.5	10.6
Kamu Net Borç Stoku (milyon YTL)	248.974	259.527	270.617	274.456	250.841	215.680
İç Borç Stoku (milyon YTL)	255.310	251.470	244.782	224.483	194.387	149.870
Dış Borç Stoku (milyon/dolar)	247.200	205.548	168.716	160.760	144.266	129.671
Merkezi Yönetim Borç Stoku (milyar/dolar)	286.3	245.5	247.1	235.8	202.6	148.5
Cari İşlemler Dengesi (milyon/dolar)	-37.996	-32.193	-22.604	-15.559	-8.036	-1.519

(Bin YTL)	2009		2008		2007
	9 Ocak	2 Ocak	26 Aralık	11 Ocak	28 Aralık
Emisyon	32.035.949	32.825.494	32.724.754	26.491.676	27.943.811
Para Arzı					
- M1	79.388.875	83.523.458	83.380.932	71.964.013	77.674.822
- M2	434.341.611	437.699.247	434.205.424	342.337.313	345.028.428
- M3	459096.379	461.545.335	458.383.776	367.946.927	370.077.665
Yurtiçi Kaynaklı YTL Mevduat	264.726.474	266.885.629	268.802.517	209.957.147	209.845.693
- Vadeli Tasarruf	185.626.042	185.317.498	184.492.538	145.553.875	144.025.106
- Vadesiz Tasarruf	15.017.769	15.259.256	15.593.007	13.255.222	13.502.656
- Vadeli Ticari	40.298.413	40.129.843	39.693.690	27.675.014	27.046.729
- Vadesiz Ticari	9.875.672	10.273.403	11.511.475	10.384.263	13.150.172
- Resmi Mevduat	13.908.578	15.905.629	17.511.807	13.088.773	12.121.030
Kredi Stoku	274.922.106	276.985.572	278.395.523	224.278.233	222.832.596
- Tüm Banka Kredileri	274.922.106	276.985.572	278.395.523	224.278.233	222.832.596
- M.B. Kredileri	0	0	0	0	0
Bank. El. Tah. ve Bono	169.828.707	171.943.960	171.774.890	147.981.249	148.075.355

Mevzuat Değişiklikleri

- 07.01.2009** - Milli Emlak Genel Tebliği (Sıra No: 321)
- 08.01.2009** - 2009 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliği (Sıra No: 1)
- Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulamasına İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 1) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 128)
- Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 5) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 129)
- Finansal Araçlar: Açıklamalara İlişkin Türkiye Finansal Raporlama Standardı (TFRS 7) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 130)
- Stoklara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 2) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 131)
- Nakit Akış Tablolarına İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 7) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 132)
- Maddi Duran Varlıklara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 16) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 133)
- Hasıllara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 18) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 134)
- Kur Değişiminin Etkilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 21) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 135)
- Finansal Araçlar: Sunuma İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 32) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 136)
- Varlıklarda Değer Düşüklüğüne İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 36) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 137)
- Tarımsal Faaliyetlere İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 41) Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 138)
- 10.01.2009** - 2008/14564 Türkiye Halk Bankası Anonim Şirketince Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Kefaletiyle Esnaf ve Sanatkarlara Kredi Kullanılmasına Dair Karar
- 12.01.2009** - İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Tebliğ (No: 2009/1)
- 14.01.2009** - 2009 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Uygulama Tebliği (Sıra No: 3)
- 5510 Sayılı Kanun Gereğince Kendi Adına ve Hesabına Bağımsız Çalışanlardan 5 Yılı Aşan Süreye İlişkin Prim Borcu Bulunanlar İçin Yapılacak İşlemler Hakkında Tebliğ
- 15.01.2009** - Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 36)
- Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamilerinin Korunması Hakkında Kanuna İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (No: 2009/1)
- Mükerrer** - 2009 Yılı Yatırım Programı
- 17.01.2009** - Bireysel Kredilerle Bağlantılı Sigortalar Uygulama Esasları Yönetmeliği
- Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 390)
- 21.01.2009** - Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (Seri: II, No: 22)
- Ortaklık Varantlarının Kurul Kaydına Alınmasına ve Alım Satım İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği (Seri: III, No: 36)
- Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VI, No: 23)
- Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VII, No: 37)
- 22.01.2009** - Çiftlik Muhasebe Veri Ağı Sisteminin Kuruluş ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik
- 23.01.2009** - Bankaların Likidite Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik
- 24.01.2009** - 2009 Yılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Asgari Ücret Tarifesi
- 28.01.2009** - 5834 Karşılıksız Çek ve Prostestolu Senetler ile Kredi ve Kredi Kartları Borçlarına İlişkin Kayıtların Dikkate Alınmaması Hakkında Kanun
- 29.01.2009** - 2008 Yılı Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ
- Tekstil ve Konfeksiyon İthalatının Kayda Alınmasına İlişkin 2009/21 Sayılı Tebliğ'de Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ

Vergi Takvimi

- 02.02.2009** - Aralık 2008 Dönemine Ait Haberleşme Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Yıllık Harçların Ödenmesi
 - 2009 Yılı Motorlu Taşıtlar Vergisi 1.Taksit Ödemesi
 - SSK (Aralık 2008) Sigorta Primlerinin Ödemesi
 - Bağ-Kur Sigortalılarının Ocak 2009 Sigorta Primi ve Sağlık Sigorta Primlerinin Ödemesi
- 05.02.2009** - Aralık 2008 Dönemine Ait Mal ve Hizmet Alımlarına İlişkin Bildirim Formu (Form Ba)
 - Aralık 2008 Dönemine Ait Mal ve Hizmet Satışlarına İlişkin Bildirim Formu (Form Bs)
- 09.02.2009** - Ocak 2009 Dönemi Çeklere Ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödemesi
- 10.02.2009** - 16-31 Ocak Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde. Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödemesi
 - 16-31 Ocak Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- 16.02.2009** - Ocak 2009 Dönemine Ait Kolalı Gazoz, Alkollü İçecekler ve Tütün Mamullerine İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin Özel Tüketim Vergisinin (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödemesi
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Özel İletişim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödemesi
 - 2008 IV.Geçici Vergi Dönemine (Ekim-Kasım-Aralık) Ait Gelir Vergisinin Beyanı
 - 2008 IV.Geçici Vergi Dönemine (Ekim-Kasım-Aralık) Ait Kurum Vergisinin Beyanı
 - 2008 IV.Geçici Vergi Dönemine (Ekim-Kasım-Aralık) Ait Gelir Vergisinin Ödemesi
 - 2008 IV.Geçici Vergi Dönemine (Ekim-Kasım-Aralık) Ait Kurum Vergisinin Ödemesi
- 17.02.2009** - Ocak 2009 Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin EK:4 No.lu ÖTV Bildirim Formu
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Kolalı Gazozlara İlişkin EK:7 No.lu ÖTV Bildirim Formu
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Alkollü İçeceklerle İlişkin EK:8 No.lu ÖTV Bildirim Formu
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Tütün Mamullerine İlişkin EK:9 No.lu ÖTV Bildirim Formu
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallarına İlişkin EK:10 No.lu ÖTV Bildirim Formu
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Yarışma ve Çekilişler ile Futbol Müsabakalarına Ait Müşterek Bahislerle İlgili Veraset ve İntikal Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Şans Oyunları Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Ocak 2009 Dönemine Ait İlan ve Reklam Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Müşterek Bahislere İlişkin Eğlence Vergisinin Beyanı ve Ödemesi ile Diğer Eğlence Vergilerine İlişkin Eğlence Vergisinin Ödenmesi
- 20.02.2009** - Ocak 2009 Dönemine Ait Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Yangın Sigortası Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- 23.02.2009** - Ocak 2009 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajının Muhtasar Beyanname ile Beyanı
 - Ocak 2009 Dönemine ait Kurumlar Vergisi Stopajının Muhtasar Beyanname ile Beyanı
 - Ocak 2009 Dönemine Ait İstihkaktan Kesinti Suretiyle Tahsil Edilen Damga Vergisi ile Sürekli Mükellefiyeti Bulunanlar İçin Makbuz Karşılığı Ödenmesi Gereken Damga Vergisinin Beyanı
- 24.02.2009** - Ocak 2009 Dönemine Ait Katma Değer Vergisinin Beyanı
 - 1-15 Şubat Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde. Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödemesi
- 25.02.2009** - 1-15 Şubat Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Basit Usulde Vergilendirilen Mükelleflerin 2008 Yılına İlişkin Gelir Vergisi Beyanı
- 26.02.2009** - Ocak 2009 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajı'nın Ödemesi
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Kurumlar Vergisi Stopajı'nın Ödemesi
 - Ocak 2009 Dönemine Ait İstihkaktan Kesinti Suretiyle Tahsil Edilen Damga Vergisi ile Sürekli Mükellefiyeti Bulunanlar İçin Makbuz Karşılığı Ödenmesi Gereken Damga Vergisinin Ödemesi
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Katma Değer Vergisinin Ödemesi
- 02.03.2009** - Basit Usulde Vergilendirilen Mükelleflerin Gelir Vergisi 1. Taksit Ödemesi
 - Diğer Ücretlerin Gelir Vergisi 1.Taksit Ödemesi
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Haberleşme Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - SSK (Ocak 2009) Sigorta Primlerinin Ödemesi
 - Bağ-Kur Sigortalılarının Şubat 2009 Sigorta Primi Ve Sağlık Sigorta Primlerinin Ödemesi
- 05.03.2009** - Ocak 2009 Dönemine Ait Mal ve Hizmet Alımlarına İlişkin Bildirim Formu (Form Ba)
 - Ocak 2009 Dönemine Ait Mal ve Hizmet Satışlarına İlişkin Bildirim Formu (Form Bs)

Ocak 2009 Kronoloji

01 Ocak Ankara'da 7 üniversite öğrencisi doğalgazdan zehirlenerek yaşamını yitirdi.

02 Ocak Aralık'ta ihracat yüzde 25 düştü. Yıllık ihracat 127.5 milyar dolar oldu.

03 Ocak 8 gündür havadan ve denizden Gazze'ye yüzlerce ton bomba yağdıran 75'i çocuk 475 kişiyi öldüren İsrail Ordusu kara harekatı başlattı.

04 Ocak İsrail tankları, kara harekatının ikinci gününde Gazze'nin kuzeyi ile güneyini bağlayan yolları kontrol altına aldı.

05 Ocak İsrail'in Gazze'ye yönelik saldırılarında 20 çocuk daha yaşamını yitirdi.

06 Ocak İsrail Gazze'deki operasyonu genişletirken, BM'ye ait üç okul vuruldu, çoğu çocuk 43 Filistin'li öldü.

07 Ocak Ergenekon operasyonu kapsamında Yargıtay Onursal Başsavcısı'nın evi basıldı, emekli genereller, görevdeki askerler, akademisyenler gözaltına alındı.

08 Ocak Genelkurmay Başkanı Başbuğ, Gül ile Erdoğan'a gözaltılarla ilgili görüş ve değerlendirmelerini sundu, Yargıtay Başkanlar Kurulu olağanüstü toplandı, duyulan endişeler dile getirildi.

09 Ocak Eski Özel Harekat Daire Başkanı Vekili İbrahim Şahin'in evinde çıkan krokiden çeşitli silah ve patlayıcılara ulaşıldı.

10 Ocak Ergenekon operasyonunda gözaltına alınan MGK eski Genel Sekreteri emekli Org. Tuncer Kılıç tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

11 Ocak Ergenekon örgütüne üye olmakla tutuklanan eski Özel Harekatçı İbrahim Şahin, Ermenilerle ilgili istihbarat toplayıp MİT'e ve askeri yetkililere aktardığını söyledi.

12 Ocak Ergenekon soruşturması kapsamında tutuklanan Yarbay Mustafa Dönmez'in evinde bulunan adreslerde yapılan aramalarda çok sayıda patlayıcı madde bulundu.

13 Ocak Millî Eğitim Bakanı Çelik'in 81 ildeki ilköğretim ve liselere gönderdiği genelgeyle öğrenciler Filistin'de hayatını kaybedenler için bir dakika saygı durumunda bulundu.

14 Ocak İsrail'in Gazze operasyonu 20. gününe girerken ölü sayısı 1000'i yaralı sayısı 4 bin 580'i geçti.

15 Ocak İsrail Gazze'de medya merkezi ve 500 hastanın yatığı bir hastaneye BM binasını vurdu.

16 Ocak Maliye Bakanlığı, küresel krizin Türk ekonomisinin

deki olumsuz etkilerini azaltmaya dönük teşvik mekanizmaları üzerinde çalıştığını açıkladı.

17 Ocak İsrail Gazze'de tek taraflı ateşkes ilan etti ancak askerlerini çekmeyi kabul etmedi.

18 Ocak İsrail'in ilan ettiği ateşkesin ardından Hamas'ta bir haftalığına ateşkese uyacağını açıkladı.

19 Ocak Cem Ersever'den sonraki JİTEM komutanı olarak bilinen emekli Albay Abdülkerim Kırca evinde ölü bulundu.

20 Ocak Amerikan tarihinin ilk siyah başkanı Brack Hüseyin Obama, Washington'da 2 milyon kişinin izlediği törende yemin ederek görevine başladı.

21 Ocak Cumhurbaşkanı Gül'ün yasama, yürütme ve yargı organlarının başkanlarını buluşturduğu yemekli zirvede savcılarının usul yasalarna uyması istendi.

22 Ocak Ergenekon'un 11. dalgasında sendika, televizyon ve evler basıldı. Sendikacı Mustafa Özbek, 20 kadar subay ve özel harekatçımında aralarında bulunduğu 30'dan fazla kişi gözaltına alındı.

23 Ocak Dolar, euro, sterlin ve gelişmekte olan ülke para birimleri karşısında yükselişe geçti.

24 Ocak Karşılıklar yönetmeliğine esneklik getiren BDDK, kredisini ödemekte zorlanan şirketlere yeniden masaya oturma şansı tanıdı.

25 Ocak Gümüşhane'deki Zigana Geçidi'nde yürüyüşe çıkan grup çığ altında kaldı. Olayda 10 kişi hayatını kaybetti.

26 Ocak Merkez Bankası Başkanı Yılmaz küresel ekonomik krize bağlı olarak enflasyon hedefinin gerisinde kalmayı beklediklerini açıkladı.

27 Ocak Başbakan Erdoğan, IMF'le görüşmelere ara verildiğini söyledi. Görüşmelerin mali kural ve KİT'lere dönük bazı sorunlarda düğümlendiği öğrenildi.

28 Ocak Davos'ta düzenlenen Dünya Ekonomik Forumu'nun 39'uncusuna 41 ülkenin devlet başkanı ve binlerce işadamı katıldı.

29 Ocak Davos'ta Ortadoğu konulu panelde İsrail Cumhurbaşkanı Peres'le sert bir tartışmaya giren Başbakan Erdoğan sözleri kesilince salonu terk etti.

30 Ocak Başbakan Erdoğan'ın Davos'ta İsrail Cumhurbaşkanı Peres'e karşı yaptığı çıkış ve paneli terk etmesi dünya gündemine yerleşti.

31 Ocak Doğalgaz fiyatı evlerde yüzde 17, sanayide yüzde 18 düşürüldü.